

KĖDAINIŲ LOPŠELIO-DARŽELIO „ŽILVITIS“ IKIMOKYKLINIO UGDYMO PROGRAMA

I SKYRIUS BENDROSIOS NUOSTATOS

Lopšelyje-darželyje „Žilvitis“ (toliau – Lopšelis-darželis) vadovaujamosi Ikimokyklinio ugdymo programos gairėse, patvirtintose Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministro 2023 m. rugsėjo 4 d. įsakymu Nr. V-1142, Universalaus dizaino mokymuisi gairėse (2023), pateiktu požiūriu į vaiką ir jo ugdymąsi vaikystėje, ikimokyklinio ugdymo(si) tikslą, vaiko pasiekimus, visuminį, įtraukų, žaidimu ir patirtine veikla grindžiamą ugdymo(si) procesą, ugdymo(si) kontekstus, sritis, vaikų ugdymosi pažangos stebėseną. Šiomis kryptimis grindžiamas visas Ikimokyklinio ugdymo programos (toliau - Programa) turinys. Programos paskirtis yra pateikti esminius susitarimus dėl vaikų nuo 1 iki 5 (6) metų ugdymo(si), siekiant užtikrinti kokybišką ikimokyklinį ugdymą(si) ir ugdymo(si) tęstinumą.

Požiūris į vaiką ir jo ugdymą(si)

Lopšelyje-darželyje vyrauja į **vaiką orientuotas ugdymas**, kuris pabrėžia individualių vaiko poreikių ir interesų tenkinimą, vaiko unikalumą, individualizavimą, įtraukimą, socialinę emocinį ugdymą, bendradarbiavimą. Kiekvienas vaikas aktyviai mokosi, daugelį dalykų atranda pats, savo būdu ir laiku. Mokytojai pripažįsta vaiko poreikį žaisti, o ne mokytis formaliais būdais. Mokytojai yra bendrakūrėjai, drauge su vaikais kuria ugdymosi kontekstus, remia vaikų iniciatyvas, parinkdami jiems aktualų turinį ir veiklas. Būdami besimokančiųjų vaidmenyje, mokytojai organizuoja ir planuoja aplinkas taip, kad skatintų savivaldų vaikų mokymąsi įgyti konkrečias patirtis. Įgyvendinamos lauko pedagogikos idėjos, daugiau dėmesio skiriama spontaniškam, vaiko inicijuotam ugdymuisi Lopšelyje-darželyje ir už jo ribų.

Lopšelyje-darželyje taikoma **universalaus dizaino ugdymuisi** strategija, kurioje visiems vaikams yra sudaromos sąlygos žaisti, patirti ir ugdytis, eliminuojant galimus mokymosi barjerus ir pritaikant ugdymosi aplinkas. Galėdami rinktis alternatyvius tyrinėjimo, pažinimo ir dalyvavimo būdus, vaikai veikia savo tempu, pagal savo galias ir mokosi vieni iš kitų. Vaikai, turintys specialiųjų ugdymosi poreikių, jaučiasi lygiaverčiais dalyviais, visi kartu mokosi, nepatiria atskirties ir segregacijos.

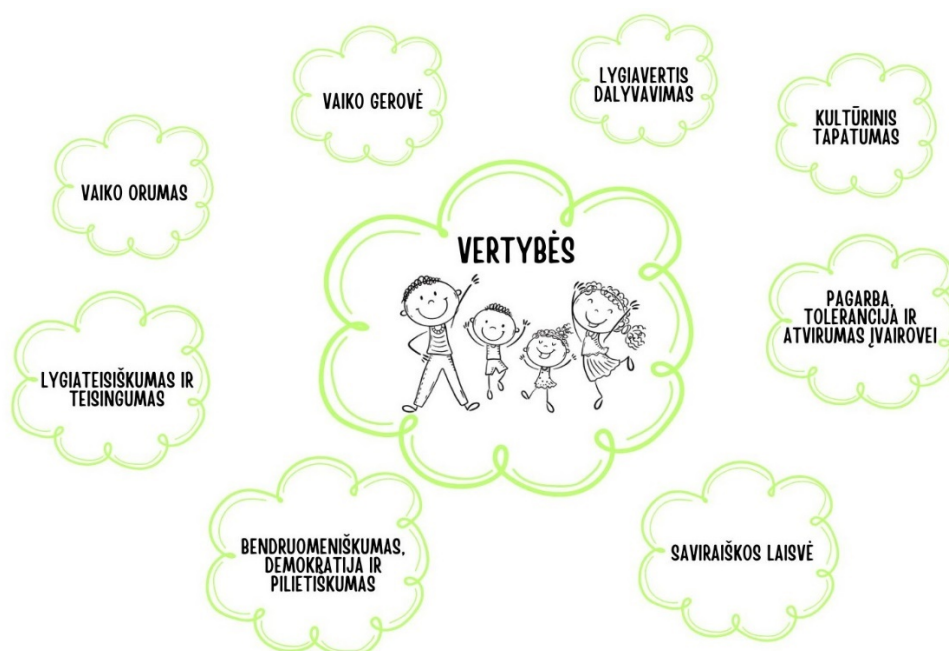
Kontekstinio ugdymo teorija grindžiama Reggio Emilia ugdymo pedagogine „Šimto vaiko kalbų“ filosofija, vaikai – aktyvūs mokytojai, kurie dalyvauja, kelia klausimus, ieško atsakymų, patys kuria savo žinias, supratimą, aktyviai mokosi sąveikaudami su fizine, socialine aplinkomis, auga ir kuria santykius bendradarbiaudami, komunikuodami.

Tyrinėjimais grindžiamos sociokultūrinės aplinkos svarbą pabrėžia L. Vygotskij, kaip mokymąsi per socialinę sąveiką su kitais žmonėmis, suteikiant kultūrinius įrankius, kuriais vaikai naudojami mokydami ir sprenddami problemas. Tyrinėjimų pagrindas yra natūralus vaikų smalsumas ir bandymai, kuriuos atlikdami vaikai įgyja tokių gebėjimų, kaip stebėjimas, klausinėjimas, lyginimas, gebėjimas apibūdinti, klasifikavimas, numatymas, matavimas ir kt. Mokytojas užduodamais klausimais kelia iššūkį vaikams ką nors stebėti, paaiškinti savo mąstymą; išvelgti, ką norėtų tyrinėti; daryti prielaidas ir pan.

Konstruksionizmo teorijos siekėjas S. Papertas teigia, kad vaikas geriausiai mokosi, kai aktyviai kuria, konstruoja. Mokymąsi veikiant, kuriant įgyvendinti padeda informacinės ir komunikacinės technologijos (IKT), kurios suteikia vaikui daugiau realių veikimų ir galimybių mokytis.

Ugdymo(si) grindžiančios vertybės

- Vaiko orumas – kiekvieno vaiko nelygstamos vertės, autentiškumo, unikalumo pripažinimas ir puoselėjimas.
- Vaiko gerovė – vaikų gerovės pirmumo pripažinimas, puoselėjant vaiko saugumą, sveikatą, darną su savimi ir kultūrine, socialine bei fizine aplinka.
- Lygiavertis dalyvavimas – lygiavertėmis sąveikomis grindžiamo ugdymo(si) vertės pripažinimas, sudarant maksimalias sąlygas kiekvienam vaikui dalyvauti bendrame ugdymosi procese ir pašalinant ugdymosi kliūtis.
- Pagarba, tolerancija ir atvirumas įvairovei – atviros, pagarba, empatija ir tolerancija grindžiamos ugdymo(si) aplinkos kūrimas, pripažįstant įvairovę kaip vertybę ir sudarant sąlygas visiems vaikams sėkmingai dalyvauti, natūraliai priimant prigimtinius ir kultūrinius skirtumus.
- Saviraiškos laisvė – kiekvieno vaiko kūrybinio potencialo ir laisvės išreikšti save pripažinimas, palaikymas ir skatinimas.
- Lygiateisiškumas ir teisingumas – vienodų teisių augti ir ugdytis visiems pripažinimas, užtikrinant galimybes kiekvienam vaikui optimaliai vystyti ir reikšti savo potencines galias nepriklausomai nuo priežasčių, susijusių su lytimi, sveikata, socialine ir kultūrine padėtimi.
- Bendruomeniškumas, demokratija ir pilietiškumas – pagarba asmeniui grindžiamos demokratinės aplinkos kūrimas, priklausymo bendruomenei jausmo puoselėjimas, atsakomybės už save ir kitus ugdymasis.
- Kultūrinis tapatumas – pagarbos savo šalies kultūrai (gimtajai kalbai, etninei kultūrai, tautos istorijai) puoselėjimas, padedant vaikui išreikšti save kaip savo šalies kultūros dalyvį ir kūrėją ir pozityviai priimti kitų kultūrų savitumą.

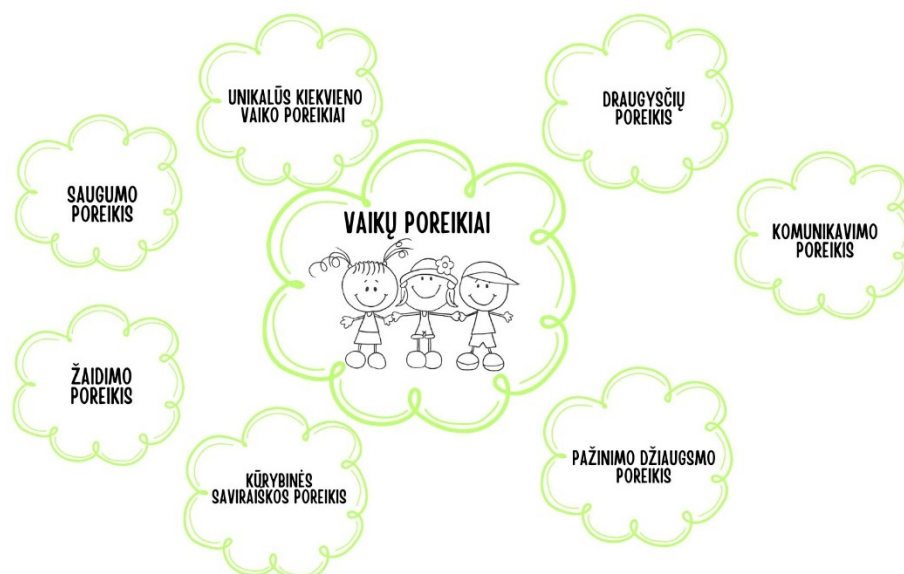

Vaikų poreikiai

Lopšelyje-darželyje ugdomi skirtingos asmeninės patirties, socialinės padėties, kultūros, įvairių unikalių poreikių vaikai nuo 1,5 iki 7 metų. Darželyje tenkinami ir turtinami kiekvienam vaikui aktualūs poreikiai (2 pav.):

- **saugumo poreikis** – jaustis saugiam, gerbiamam, matomam, girdimam, tinkamai globojamam, sulaukti paramos ir pagalbos, kai jos reikia. Ugdat vaikus rūpinamasi ne tik jų saugumą, bet ir juos pačius pagal jų galias įtraukti į rūpinimąsi savo bei kitų saugumu
- **žaidimo poreikis** – turėti laisvę, pakankamai laiko, erdvės, žaidimo partnerių ir galimybę per bendrus žaidimus kurti vaikų kultūrą. Pripažįstama žaidimo, kaip savarankiškos vaikų veiklos, nelygstama vertė;
- **unikalūs kiekvieno vaiko poreikiai** (tarp jų ir specialieji ugdymosi poreikiai) – turėti tinkamai pritaikytas aplinkas, lygias ugdymosi galimybes, sąlygas dalyvauti visose bendrose veiklose.
- **draugysčių poreikis** – jaustis priimamam, jausti bendrumą, lygiavertiškumą su kitais, kitų paramą, artimumą, turėti vieną ar keletą artimesnių draugų. Sukuriama ugdymo(si) aplinka, skatinanti vaikus tyrinėti ir atrasti, kaip būti, gyventi ir veikti drauge;
- **komunikavimo poreikis** – dalintis su kitais emocijomis, mintimis, idėjomis žodžiu ir nežodinėmis priemonėmis (mimika, judesiu, piešiniu, muzikos kūrinio ir pan.). Vaikams sudaromos sąlygos išbandyti įvairias komunikavimo su vaikais ir suaugusiais priemonės ir atrasti pagarbaus, veiksmingo bendravimo būdus;
- **pažinimo džiaugsmo poreikis** – smalsauti, tyrinėti, klausinėti, aiškinti(s), kurti ir išbandyti, džiaugiantis naujais atradimais ir gebėjimu pažinti. Taikydami ugdymo(si) procese įgytas patirtis vaikai kuria ir perkuria savo teorijas apie pasaulį;
- **kūrybinės saviraiškos poreikis** – tyrinėti ir atrasti unikalias savo kūrybines galias per įvairias veiklas. Kuriamos ir spontaniškų, ir kryptingų veiklų galimybės, palankios atsiskleisti vaikų interesams, gabumams ir auginti savitą raiškos stilių.

„Pasakyk ir aš pamiršiu. Parodyk ir galbūt aš prisiminsiu. Įtrauk mane ir aš suprasiu“ (Indėnų patarlė).

Tėvų (globėjų) ir vietos bendruomenės poreikiai

Lopšelio-darželio bendruomenė yra lanksti pokyčiams, naujovėms, susitelkusi kartu, siekia vaiko gerovės, ugdymo kokybės, skatina naujoves, bendradarbiauja. Lopšelis-darželis skatina vaiko tėvus (globėjus) dalyvauti ugdymo procese, kultūriniame gyvenime, nuolat tariamasi dėl individualių vaiko ugdymosi poreikių ir išgalių, kylančių problemų sprendimo būdų, veiksmingų ugdymo metodų taikymo. Tėvai įtraukiami į sprendimų, susijusių su Lopšelio-darželio gyvenimu priėmimą. Bendruomenės sutarimu Lopšelyje-darželyje plečiamos ugdymo(si) erdvės lauke. Siekdamas užtikrinti bendruomenės poreikius, Lopšelis-darželis įgyvendina sveikatą stiprinančios mokyklos programą, dalyvauja šalies ir tarptautiniuose projektuose, dėmesys socialiniam emociniam ugdymui. Bendruomenės susitarimu diegiami ekologiško maitinimosi ir valgymo kultūros principai. Sudarytos sąlygos papildomo ugdymo (mokamoms) veikloms: krepšinio, futbolo, anglų kalbos, šokių, robotikos. Lopšelyje-darželyje sistemingai vyksta seminarai, mokymai tėvams (globėjams) siekiant suteikti žinias apie vaikų ugdymąsi. Ugdytinių tėvai tikisi, kad vaikai lopšelyje-darželyje bus saugūs, laimingi, tobulės, išmoks bendrauti ir bendradarbiauti, taps savarankiški, plės žinias apie supančią aplinką, kad bus užtikrintas vaikų judėjimo poreikis, ugdomas kūrybiškumas ir saviraiška, tenkinami vaikų specialieji poreikiai, vaikai pasirengs sėkmingai mokytis mokykloje.

Regiono ypatumai ir mokyklos savitumas

Lopšelis-darželis „Žilvitis“ – mokykla kiekvienam vaikui, ugdymą grindžianti inovatyviais metodais, dorinėmis ir moralinėmis vertybėmis. Lopšelis-darželis yra daugiabučių mikrorajone, įsteigtas 1986 m. Veikia 11 bendrosios paskirties lopšelio (1,5–3 metai), darželio (3-6 metai) ir priešmokyklinio amžiaus (5-6 metai) grupių, ugdomi 210 ugdytinių. Specialiųjų poreikių vaikai ugdomi bendrosios paskirties grupėse. Lopšelis-darželis turi išskirtinumą ir galimybę vaikams ugdytis sporto aikštyne, Vytauto parke, turėti nuolatinės edukacines veiklas LSU „Aušra“ progimnazijoje, Kėdainių „Atžalynas“ gimnazijoje. Lopšelis-darželis nuolat vykdo „Darželis be sienų“ veiklas, organizuoja vaikams edukacines išvykas mieste, vykdo „Tėvų profesijos“ sistemingas veiklas. Didelis dėmesys skiriamas vaikų sveikatinimui, lopšelis-darželis nuo 2008 m. įgyvendina Lietuvos sveikatą skatinančių mokyklų programą, dalyvauja įvairiuose sveikatinimo ir fizinį aktyvumą skatinančiuose projektuose, iniciatyvose, žaidynėse, akcijose. Nuo 2016 m. priešmokyklinio ugdymo vaikams sudarytos sąlygos mokytis plaukimo įgūdžių Kėdainių LSU „Aušra“ baseine.

Lopšelis-darželis aktyviai taiko gamtamokslinio ugdymo modelį, lauko pedagogiką. Įkurtos vaikų tyrinėjimui skirtos erdvės lauke, įgyvendinamos „Mažųjų archeologija“ veiklos, STEAM (gamtamokslinio, technologinio, inžinerinio, meninio ir matematinio) ankstyvojo patirtinio ugdymo koncepcija. Lopšelyje-darželyje laikomas prioritetas Tvarios mokyklos kultūra, diegiami ekologiško maitinimosi principai kiekvienoje grupėje.

Išskirtinumas yra socialinio-emocinio ugdymo „Kimochi“ programos įgyvendinimas vaikams nuo ankstyvojo amžiaus, „Mindfulness“ metodo taikymas, vaikų jėgos veiklų organizavimas.

II SKYRIUS

IKIMOKYKLINIO UGDYMO PRINCIPAI

Įgyvendinant ugdymosi procesą įstaigoje laikomasi šių ugdymo principų:

- Ugdymo(si) ir priežiūros vienovės – kiekviena suplanuota ir nesuplanuota sąveika bei kasdienė rutina yra ugdanti, turtinanti vaiko patirtį. Ilgalaikis, nuolatinis, saugus vaiko emocinis ryšys su mokytoju sukuria prielaidas visavertei vaiko raidai ir ugdymui(si).
- Vaiko ir mokytojo bendro veikimo - aplinkos, sąveikos, bendros prasmės kuriamos įsiklausant ir atliepiant vaikų poreikius, interesus, iniciatyvas, nuomonę, drauge priimant sprendimus.
- Vaiko raidos ir ugdymo(si) dermės - ugdymo(si) procese atsižvelgiama į raidos nulemtą vaikų poreikių, patirties ir gebėjimų įvairovę ir skatinama visapusiška vaiko raida – fizinė, emocinė, socialinė, pažinimo, komunikavimo, meninės raiškos.
- Žaismės - žaismingumas yra viso ikimokyklinio vaikų ugdymo(si) pagrindinis bruožas, neatsiejama tyrinėjimo, eksperimentavimo, fantazavimo, kūrybos dalis, o žaidimas– svarbiausia savarankiška vaiko veikla.
- Sociokultūrinio kryptingumo - ugdymas(is) yra grindžiamas žmogiškosiomis, tautinėmis ir pilietinėmis vertybėmis, padedančiomis vaikams įsitraukti į supančią kultūrinę aplinką ir didinančiomis atvirumą kultūrinei bei kalbinei įvairovei.
- Kontekstualumo - vaikų ugdymas(is) vyksta estetiškuose, į veiklą įtraukiančiuose, vaikų iniciatyvoms atvirose artimiausios socialinės, kultūrinės, kalbinės ir gamtinės aplinkos kontekstuose, siekiama vaikų ugdymo(si) patirčių aktualumo, prasmingumo.
- Integralumo - siekiama visuminės vaikų raidos, užtikrinamas darnus visų pasiekimų sričių gebėjimų plėtojimas, ugdymo(si) sričių tarpusavio ryšiai, vidinės turinio sąsajos kiekvienoje ugdymo(si) srityje, vaikų veiklos integralumas.
- Įtraukties - sudaromos sąlygos kiekvienam vaikui ugdytis, plėtoti savo galias, gauti reikiamą pagalbą, patirti sėkmę, atsižvelgiant į ugdymosi poreikių įvairovę.
- Lėtojo ugdymo(si), užtikrinančio gilų įsitraukimą - skiriama pakankamai laiko kasdienei rutinai, tyrinėjimo ar kūrybos procesui, nuostabai ir atradimo džiaugsmui.
- Reflektyvaus ugdymo(si) - mokytojas drauge su vaiku emocijomis ir veiksmais atspindi vaiko veikimo patirtis. Su vaikais drauge pagal jų gebėjimus apmąstomos vaikų emocijos, veiklos ir jų rezultatai, numatomas tolesnis veikimas. Mokytojai apsvarto autentiškas vaikų patirtis, veiklos kokybę ir savo pedagoginių sprendimų poveikį vaikų ugdymui(si).
- Šeimos ir mokyklos partnerystės - mokykla ir šeima (globėjai) bendradarbiauja rengiant Programą, užtikrinant ugdymo(si) tęstinumą ir dermę, kuriant susitelkusią, kartu besimokančią bendruomenę. Tėvai ir mokyklos darbuotojai pasitiki vieni kitais ir veikia dėl vaikų interesų.

III SKYRIUS

TIKSLAS, UŽDAVINIAI, UGDYMO(SI) REZULTATAI

Ikimokyklinio ugdymo tikslas – atsižvelgiant į vaikų prigimtines galias, patirtį, poreikius, šeimos ir bendruomenės susitarimus, kurti lanksčius edukacinius kontekstus, įgalinančius vaikus išsiugdyti pasitikėjimo, rūpinimosi savimi ir kitais, kultūrinio ir socialinio jautrumo, komunikavimo, lankstaus mąstymo, kūrybiškumo, mokėjimo mokytis pradmenis.

Uždaviniai:

1. Atpažinti ir atliepti kiekvieno vaiko galias, ugdymosi poreikius, tikslingai derinant kryptingą mokytojo ir spontanišką vaiko veiklą, taikant patirtinio mokymo(si) metodus (projektus, tyrinėjimus, eksperimentavimą, pažintines išvykas, diskusijas ir kt.), pripažįstant žaidimą ir kasdienį vaiko gyvenimą grupėje kaip neatsiejamą ugdymo dalį.
2. Sudaryti sąlygas visų vaikų įsitraukimui į bendras ugdymo(si) veiklas, sudarant pastoliavimo galimybes ir pagalbą, eliminuojant galimus ugdymosi barjerus.
3. Taikyti ugdymosi kontekstus, ugdančius sveiką, fizinį aktyvumą ir emocinę sveikatą, tvarumo kultūrą suvokiantį vaiką.
4. Kurti ir plėtoti pasitikėjimu ir pagarba, abipuse partnerystę grindžiamą tikslingą bendradarbiavimą su tėvais (globėjais), švietimo pagalbos specialistais, priešmokyklinio ugdymo pedagogais ir kitais švietimo paslaugų tiekėjais.

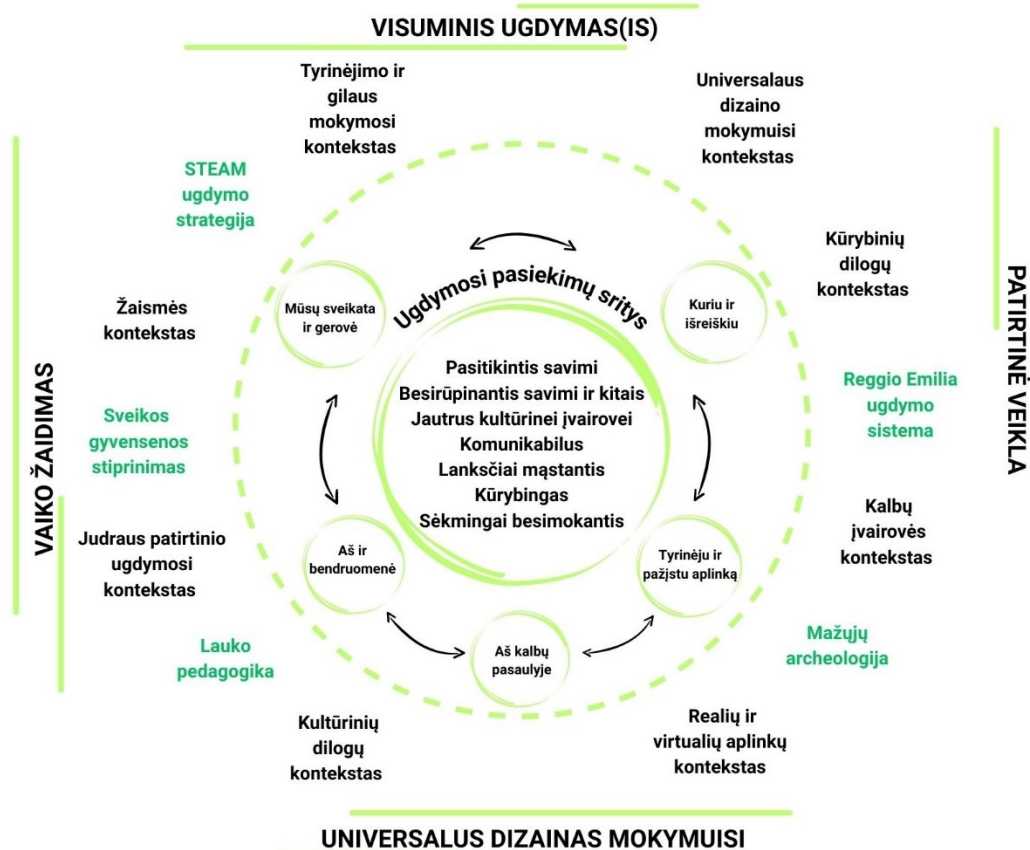
Lopšelyje-darželyje siekiama, kad vaikas taptų pasitikintis, besirūpinantis savimi ir kitais, jautrus kultūrinei ir socialinei įvairovei, komunikabilus, lanksčiai mąstantis, kūrybingas, sėkmingai besimokantis.

Mokyklos ugdymo(si) organizavimo modelis pagal vaikų pasiekimų sritis.

Lopšelio-darželio Ikimokyklinio ugdymo programa apima šias vaiko raidą skatinančio visuminio ikimokyklinio ugdymo(si) sritis: „Mūsų sveikata ir gerovė“, „Aš ir bendruomenė“, „Aš kalbų pasaulyje“, „Tyrinėju ir pažįstu aplinką“, „Kuriu ir išreiškiu“.

Ikimokyklinio ugdymo(si) rezultatai yra vaikų raidos ir ugdymo(si) procese nuosekliai įgyjami bei plėtojami jų pasiekimai: vertybinės nuostatos, žinios bei supratimas ir gebėjimai. Pasiekimai suskirstyti į 18 pasiekimų sričių, kurių visuma laiduoja optimalią vaiko galių ūgtį: kasdienio gyvenimo įgūdžiai; fizinis aktyvumas; emocijų suvokimas ir raiška; savireguliacija ir savikontrolė; savivoka ir savigarba; santykiai su suaugusiaisiais ir bendraamžiais; aplinkos pažinimas; matematinis mąstymas; skaitmeninis sumanumas; kalbų supratimas; kalbinė raiška; estetinis suvokimas; meninė raiška; kūrybiškumas; tyrinėjimas; problemų sprendimas; gebėjimas žaisti; mokėjimas mokytis.

Konceptualus ugdymo modelis (3 pav.): galios, sritys, kontekstai, IU pagrindas ir įstaigos savitumas:

3 pav. Konceptualus ugdymo modelis

IV SKYRIUS

UGDYO(SI) TURINYS, PROCESAS IR APLINKOS

Ikimokyklinio ugdymo(si) pagrindas yra grindžiamas *visuminiu ugdymu* – ugdymo(si) procesas siekia užtikrinti subalansuotą visų 18 pasiekimų sričių pasiekimų plėtotę, atskirų ugdymosi sričių dermę, ugdymo ir ugdymosi procesų balansą; *universalium dizainu mokymuisi* – siekiama užtikrinti vaikų skirtybių pripažinimą ir priėmimą, sukuriant sąlygas kiekvienam visavertiškai įsitraukti į bendrą ugdymo(si) procesą; pagrindine vaikų veikla *žaidimu* ir kita patirtine veikla (pajauti, tyrinėti, kurti, dalintis). Šie elementai sudaro tvirtą pagrindą vaikų visapusiškam ugdymui(si), siekiant harmoningo emocinių, socialinių, fizinių, pažinimo, kalbos ir kūrybos galių vystymosi.

Ankstyvojo ir ikimokyklinio amžiaus vaikų ugdymo(si) turinys sudarytas remiantis *Ikimokyklinio ugdymo programos gairėmis* (2023), atskleidžiant plėtojamas vaiko galias per svarbiausias ugdymo(si) sritis ir jas apimančias pasiekimų sritis.

Ugdymo(si) sritis „Mūsų sveikata ir gerovė“
Ugdymo turinys 1-3 metų vaikams

Pasiekimų sritis	Pirmi-treti metai	Ugdymo(-si) gairės iš vaiko perspektyvos
Kasdienio gyvenimo įgūdžiai <i>Vertybinė nuostata</i> Domisi, kas padeda augti sveikam ir saugiam. <i>Esminiai gebėjimai</i> Esant galimybei renkasi sveikatai palankų maistą, savarankiškai pavalgo, pasirūpina savo kūno švara, prisideda prie aplinkos tvarkos palaikymo, rodo pradinius saugaus elgesio įgūdžius, pasako, kaip saugiai elgtis gatvėje, buityje, gamtoje, su nepažįstamais žmonėmis.	1 ž. Ragauja įvairų maistą. Siekia valgyti ir gerti savarankiškai Balsu ir kūno judesiais parodo, kad jam šlapia, nepatogu. 2 ž. Valgo įvairų maistą, maistą ima pirštais ir šaukštu. Suaugusiojo padedamas plaunasi rankas, bando pats nusirengti. 3 ž. Pradedą tinkamai naudotis stalo įrankiais. Suaugusio padedamas prausiasi, rengiasi, naudojami tualetu, tvarkosi. Pradedą laikytis susitarimų ir saugiai elgtis savo aplinkoje.	Su sveikatai palankiu maistu susipažįsta valgydami drauge su kitais, žiūrindami knygeles, korteles, piešinius, matydami estetiškai patiektą, skleidžiantį šviežią kvapą maistą, jį skanaudami, girdėdami vaisių, daržovių bei kitų maisto produktų pavadinimus, žaisdami režisūrinius maisto gamavimo žaidimus. Mėgdžioja mokytoją ir kitus vaikus, žaisdami vaidybinius žaidimus ir naudodami žaislinius stalo įrankius. Mokosi valgyti savarankiškai, naudotis stalo įrankiais ir pasirinkti, su koku stalo įrankiu valgyti skirtingą maistą. Mokosi plauti rankas, rengtis ir autis batus, žaisdami įvairius režisūrinius žaidimus, kasdienėse veiklose. Mokosi laikytis tvarkos, kai rūšiuoja daiktus, tvarko žaislus, padedami suaugusiųjų, arba savarankiškai pažaidę padeda žaislus į vietą. Drauge su suaugusiuoju mokosi saugiai žaisti, atsargiai elgtis su buities daiktais ir lauke.
Fizinis aktyvumas <i>Vertybinė nuostata</i> Noriai juda, mėgsta judrią veiklą ir žaidimus. <i>Esminiai gebėjimai</i> Tiksliai ir koordinuotai šliaužia, ropoja, eina, bėga, lipa, išlaiko pusiausvyrą judėdamas, meta, gauda ir spiria kamuolį, spontaniškai ir tiksliai atlieka kasdienes	1 ž. Sėdi, šliaužia, ropoja, ko nors įsitvėręs pats atsistoja, stovi, eina laikydamasis ar savarankiškai. Tiksliai siekia daikto, suima smulkų daiktą, deda vieną ant kito. Rankos judesius seka akimis. 2 ž. Stovi, atsitupia, pasilenkia, eina į priekį, į šoną ir atgal, bėga lipa laiptais aukštyne pristatomuoju žingsniu. Rideną, sviedžia kamuolį, gauda jį. Paima daiktą iš viršaus	Vartosi, ropoja, sėdasi, prisitraukia, atsistoja, siekia daiktų. Išlaikyti pusiausvyrą pratinasi ir savarankišką vaikščiojimą tobulina judesių nevaržančioje saugioje aplinkoje, žaisdami žaidimus, eidami sumažinto ploto paviršiumi, įveikdami kliūtis, lipdami į kalniuką. Judėdami laisvoje erdvėje, žaisdami judriuosius žaidimus, nuo greito ėjimo pereina prie bėgimo. Įvairius judesius atlieka kartodami mokytoją, kitus vaikus, žaisdami įvairius žaidimus su kamuoliu. Žaislų siekia vis geriau įvaldydami rankos judesius, pradeda lankstyti ranką per riešą, pratinasi pasukti riešą, apversti plaštaką delnu žemyn, į viršų. Žaidžia įvairius pirštukinius žaidimus, žaidžia su įvairių faktūrų daiktais (plastilinas, tešla ir kt. Vis

veiksmus, kuriems būtina akių ir rankos koordinacija, bei išlavėjusi smulkioji motorika, derina judesius poroje, grupėje šokdamas ar žaisdamas.	apimdamas jį pirštais, uždeda, įdeda ir išima daiktą, atsuka detales, ploja rankomis. 3 ž. Pastovi ant vienos kojos. Eina skirtingu ritmu, apeina arba peržengia kliūtis, eina plačia linija. Bėga keisdamas kryptį, greitį. Laikydamasis lipa pakaitiniu žingsniu. Nušoka nuo laiptelio, peršoka liniją. Meta ir gauda kamuolį abiem rankomis, spiria kamuolį stovėdamas. Veria ant virvutės sagas, užsega lipdukais batus, ridena kamuolį abiem rankomis.	tiksliau atlieka judesius, kuriuos lavinti padeda savarankiškas valgymas, žaislų, konstruktorių vienas ant kito dėliojimas, užsukimas, atsukimas, darinėjimas, įrankių naudojimas.
Savireguliacija ir savikontrolė <i>Vertybinių nuostatų</i> Nusiteikęs valdyti dėmesį, emocijų raišką ir elgesį. <i>Esminiai gebėjimai</i> Sutelkia dėmesį ir pastangas veiklai, dažniausiai laikosi tvarkos ir susitarimų, bendraudamas su kitais elgiasi mandagiai, stengiasi kontroliuoti savo žodžius ir veiksmus, įsiaudrinęs geba nusiraminti.	1 ž. Gerai jaučiasi įprastoje saugioje aplinkoje. Nusiramina prigludžiamas, kalbinamas, nešiojamas, klausydamas raminančio dainavimo. Trumpam sutelkia dėmesį į suaugusįjį, prie kurio yra prisirišęs, tapatinasi su jo veido išraiška, balso intonacijomis. 2 ž. Išsigandęs, užsigavęs, išalkęs, pavargęs nusiramina suaugusiojo kalbinamas, glaudžiamas, maitinamas, migdomas. Pats ieško nusiramavimo: apsikabina minkštą žaislą, kviečia jam artimą suaugusįjį, ropščiasi ant kelių. Pradeda valdyti savo dėmesį, emocijų raišką ir veiksmus, reaguodamas į juo besirūpinančio suaugusiojo veido išraišką, balso intonaciją, žodžius. 3 ž. Yra ramus ir rodo pasitenkinimą kasdiene tvarka bei ritualais. Jeigu kas nepatinka, nueina šalin, atsisako bendros veiklos, ieško suaugusiojo pagalbos.	Sutelkia žvilgsnį į žaislus, seka juos akimis, pats ieško žaislo akimis. Įprastoje aplinkoje užmiega vienas. Nustoja verksti, kai mama arba tėtis paima ant rankų ir prigludžia. Kai suaugusysis kalba linksmai, gyvai, kūdikis pradeda šypsotis. Pargriuvęs bėga pas juo besirūpinantį suaugusįjį ir rodo, kur skauda. Raminamas nustoja verksti. Pavargęs migdosi apkabinęs savo mėgstamą minkštą žaislą. Pakelia ranką suduoti kitam vaikui, bet išgirdęs auklėtojo „Ne!“ ir pamatęs griežtą veido išraišką, susilaiko. Bando suprasti, kad reikia atsiprašyti, apkabinti draugą kai jį užgauna. Pats pasirenka žaislus, susiranda žaidimo draugų ir žaidžia. Noriai sėdasi prie stalo atėjus pietų metui. Ramiai sutinka eiti miegoti. Prašo maisto arba norimo žaislo, o ne atima jį iš kito vaiko. Sutinka su suaugusiojo nuomone, kad nuskriaudė kitą vaiką. Pasitraukia iš žaidimo, kai negauna norimo žaislo. Atsisako dalytis žaislu, laikosi jo įsitvėręs, jeigu su juo dar nori žaisti. Sako „aš pats“, kai suaugusysis nori jam padėti. Neskaudžiai užsigavęs bando sulaikyti ašaras, jei auklėtojas šypsosi ir ramina šneka. Pats susiranda žaislų, žaidžia greta kitų ir su kitais. Pasako, kad mašinytė važiuoja „brrr“. Suaugusiojo paprašytas priima atstumtą vaiką į žaidimą. Atiduoda žaislą suaugusiajam pasakius, kad žaislas ne tavo.

	Žaisdamas kalba su savimi, kad sutelktų dėmesį, kontroliuotų veiksmus. Padedamas suaugusiojo įprastose kasdienėse situacijose valdo savo emocijų raišką ir elgesį. Pradedą laikytis jam suprantamų suaugusiojo prašymų ir bendrų susitarimų.	
Savivoka ir savigarba <i>Vertybinė nuostata</i> Pasitiki savimi ir savo gebėjimais, gerbia save ir kitus. <i>Esminis gebėjimas</i> Susipažįsta su savo kūnu, pasako, kad yra berniukas (mergaitė), prisistato kitam, komentuoja, kuo domisi, kas patinka (nepatinka), supranta ir gina savo bei kitų teises būti ir žaisti kartu, priskiria save savo šeimai, grupei, įstaigos bendruomenei.	1 ž. Eksperimentuoja kūno judesiais ir pojūčiais. 2 ž. Pavadina 5–6 kūno ir veido dalis. Pasako kiek jam metų, savo vardą ir kas jis yra – berniukas ar mergaitė. Patogiai jaučiasi įprastoje grupės aplinkoje su pažįstamais suaugusiais ir vaikais. Domisi kitų vaikų žaidimais ir grupės veiklomis. 3 ž. Apie save kalba pirmuoju asmeniu. Siekia savarankiškumo: „aš pats“. Suaugusiojo skatinamas domisi supančios kultūrinės aplinkos simboliais. Teigiamai reaguoja į kita kalba kalbančius vaikus, suaugusiuosius ir grupėje apsilankančius svečius.	Ugdosi dienos ritmo pajautą, kai kasdinių veiklų metu yra mokytojo skatinami atpažinti kūno siunčiamus signalus: gerą nuotaiką, žvalumą, energingumą, dėmesingumą arba nuovargį, mieguistumą, irzlumą, negalėjimą susikaupti. Mokosi suprasti paveikslėliais sudėliotą savo grupės dienos tvarkę, stebėti ir pasitikrinti, kas šią dieną jau įvyko, kas dar vyks. Tyrinėja savo judėjimo ir poilsio ritmą, pažymi, ar tai buvo aktyvi, ar rami veikla.

Ugdymo turinys 4-6 metų vaikams

Pasiekimų sritis	Ketvirtį-šešti metai	Ugdymo(-si) gairės iš vaiko perspektyvos
Kasdienio gyvenimo įgūdžiai <i>Vertybinė nuostata</i> Domisi, kas padeda augti sveikam ir saugiam.	4 ž. Įvardija kelis maisto produktus, kuriuos valgyti sveika ir kurių reikėtų vengti. Stengiasi laikytis elgesio prie stalo taisyklių. Dažniausiai savarankiškai naudojami tualetu, plauna rankas ir veidą,	Aiškinasi, klauso skaitomų tekstų, komentarų apie sveiko maisto naudą, sužino, ką valgyti yra naudingiau sveikatai; tyrinėja sveiko maisto piramidę; dėlioja savo dienos meniu iš kortelių su sveiko maisto produktais ir kt. Kuria istorijas apie maistą, žiūrėdami paveikslus knygose, žurnaluose ir kt. Lygina skirtingų maisto

<i>Esminis gebėjimas</i> Esant galimybei renkasi sveikatai palankų maistą, savarankiškai pavalgo, pasirūpina savo kūno švara, prisideda prie aplinkos tvarkos palaikymo.	kosėdamas prisidengia burną ir nosį, rengiasi ir aunasi batus. Pažįsta šviesoforo spalvas, žino ką jos reiškia. Stebint suaugusiajam naudojasi aštriais daiktais. Žino į ką kreiptis pagalbos ištikus bėdai. 5 ž. Serviruoja stalą, valgo tvarkingai, tinkamai naudojasi stalo įrankiais, susitvarko pavalgęs. Susitvarko žaislus ir veiklos vietą. Komentuoja saugaus elgesio gatvėje ar gamtoje taisykles ir jų laikosi. Ką nors veikdamas stengiasi saugoti save ir kitus. 6 ž. Išvardina, ko reikia valgyti daugiau, o ko mažiau. Valgo savarankiškai ir tvarkingai. Atsižvelgdamas į tai, ar jam šilta, ar šalta, nusirengia ir apsirengia. Rūpinasi savo asmeniniais ir bendrais daiktais. Laikosi sutartų saugau elgesio taisyklių grupėje, išvykose, su aštriais daiktais ar nepažįstamais žmonėmis. Paaiškina, kad jo kūnas priklausi tik jam. Paaiškina, kokios profesijos žmonės gali padėti ištikus nelaimei. Žino pagalbos telefono numerį.	produktų skonį ir tekstūrą; tyrinėja maisto įvairovę, ugdosi sveikus mitybos įpročius. Iš skaitomų tekstų, paveikslėlių ir mokytojo komentarų sužino, kodėl negalima valgyti neskaniai, įtartinais kvepiančio, kito žmogaus nebaigto valgyti, gyvūno aplaižyto maisto. Mokosi elgesio taisyklių prie stalo, klausosi skaitomų tekstų ir pasakojimų apie tai, kodėl svarbu branginti ir tausoti maistą. Padeda serviruoti stalą: dėlioja įrankius ir indus. Po valgio nusineša indus. Ruošia paprastus patiekalus – maišo salotas, pjausto maisto produktus. Laikytis asmens higienos motyvuoja suaugusiojo pavyzdys, dainelės, eilėraščiai, pasakojimai, tyrinėjimai. Kalbėdami ir diskutuodami, žiūrėdami informacinius filmukus, aptardami situacijas, ugdosi saugaus elgesio su nepažįstamais žmonėmis įpročius, mokosi saugoti savo ir kitų sveikatą. Iš skaitomų tekstų, informacinių filmukų ir susitikimų, susipažįsta su įvairiomis profesijomis ir jų atstovais. Sužino, kur gali kreiptis ištikus nelaimei. Saugaus elgesio gatvėje įgūdžių vaikai mokosi pažindami šviesoforo spalvas ir kelio ženklus, grupėje ir lauke žaisdami eismo gatvėje žaidimus, mokydami laikytis eismo ženklų ir taisyklių. Vartydami knygeles, klausydami jiems skaitomų pasakojimų, pasakų, žiūrėdami filmukus, sužino apie daiktus, kurie yra pavojingi jų sveikatai ir saugumui.
Fizinis aktyvumas <i>Vertybinių nuostatų</i> Noriai juda, mėgsta judrią veiklą ir žaidimus. <i>Esminiai gebėjimai</i> Tiksliai ir koordinuotai šliaužia,	4 ž. Pasistiebia, atsistoja ant kulnų, pastovi ant vienos kojos. Eina ant pirštų galų, nesilaikydamas lipa laiptais. Bėga, didindamas ir mažindamas tempą, šokinėja abiem ir ant vienos kojos. Dažniausiai taisyklingai laiko rašiklį. Ištiestomis rankomis pagauna didelį kamuolį. Atkerpa žirklelėmis juosteles, sega	Juda spontaniškai, atlieka veiksmus su skirtingo dydžio, svorio ar formos priemonėmis, žaidžia įvairius imitacinius bei judriuosius žaidimus, kuriuose lavinami visi pagrindiniai judesiai: šliaužimas, ropojimas, ėjimas, bėgimas, šuoliukai, laipiojimas, pralindimas, metimai, pusiausvyros pratimai. Judėjimo džiaugsmą patiria laisvai bėgiodami, landžiodami, šokinėdami, laipiodami karstynėmis, kopėtėlėmis, laipteliais, žaisdami su kamuoliais, važinėdami. Žaisdami komandinius

ropoja, eina, bėga, lipa, išlaiko pusiausvyrą judėdamas, meta, gaudo ir spiria kamuolį, spontaniškai ir tiksliai atlieka kasdienius veiksmus, kuriems būtina akių ir rankos koordinacija, bei išlavėjusi smulkioji motorika, derina judesius poroje, grupėje šokdamas ar žaisdamas.	sagas, atitraukia ir užtraukia užtrauktuką. 5 ž. Eina pakaitiniu ir pristatomuoju žingsniu. Bėgioja vingiais, išsisukinėdamas. Meta kamuolį iš įvairių padėčių, pagauna jį. Spiria kamuolį iš įvairių padėčių, į taikinį. Stengiasi sėdėti, stovėti, vaikščioti taisyklingai. Pieštuką ir žirkles laiko taisyklingai. Tiksliai atlieka sudėtingesnius judesius su smulkiais daiktais. 6 ž. Bėga ilgesnius atstūmus. Bėga pristatomuoju ar pakaitiniu žingsniu. Šoka į tolį, į aukštį. Žaisdamas laisvai koordinuotai juda, orientuojasi erdvėje. Dažniausiai vaikščioja, stovi, sėdi taisyklingai. Veiksmus su smulkiais daiktais atlieka vikriai, tiksliai ir kruopščiai. Tiksliai valdo pieštuką ir žirkles ką nors piešdamas, kirpdamas. Kuria įvairias konstrukcijas, sudėtingus statinius.	žaidimus, mokosi laikytis taisyklių, laimėti ir pralaimėti, bendradarbiauti. Lavina rankos judesių tikslumą, akies ir rankos koordinaciją ką nors dėliodami, konstruodami, verdami, piešdami. Dėlioja įvairius statinius naudodami kaladėles ar kitokius konstruktorius. Valgydami piešdami mokosi taisyklingai laikyti įrankius.
Savireguliacija ir savikontrolė <i>Vertybinė nuostata</i> Nusiteikęs valdyti dėmesį, emocijų raišką ir elgesį <i>Esminiai gebėjimai</i> Sutelkia dėmesį ir pastangas veiklai, dažniausiai laikosi tvarkos ir	4 ž. Nusiramina kalbėdamas apie tai, kas jį įskaudino, supykde, nuvylė, kai jaučia suaugusiojo palaikymą ir girdi komentarus Trumpam tiksliai sutelkia dėmesį ir pastangas siekdamas įgyvendinti ketinimą. Įprastose kasdienėse situacijose pradeda susilaikyti nuo impulsyvių veiksmų, galinčių išprovokuoti nesutarimus, pakenkti kitiems. Paklaustas pasako galimas istorijų, pasakų ir kitų veikėjų netinkamo	Kalba apie tai, kas jį įskaudino. Bando tartis dėl norimo žaislo. Žaidžia vaikų vaidmenų žaidimus, kuriuose prisiima bendraamžio vaidmenį įvykusioje konfliktinėje situacijoje ir kartu ieško išeities. Žaidžia žaidimus, skatinančius kontroliuoti emocijų raišką. Įvardina tinkamus emocijų raiškos būdus. Priminus ir padedant susitvarko žaislus, su kuriais žaidė. Kreipiasi į suaugusįjį, norėdamas pasitikslinti taisyklių pažeidimo pasekmes. Stengiasi laikytis žaidimo taisyklių. Nusiramimui klausosi ramios muzikos. Klausosi istorijų arba žaidžia žaidimus, kurių veikėjai pozityviai sprendžia konfliktus. Tariausi su draugu žaisti žaislu paeiliui. Atsako į problemų sprendimą skatinančius klausimus: „Kaip galima išspręsti šią problemą? Kas atsitiks, jeigu

susitarimų, bendraudamas su kitais elgiasi mandagiai, stengiasi kontroliuoti savo žodžius ir veiksmus, įsiaudrinęs geba nusiraminti.	elgesio pasekmes. Primenant ir sekdamas suaugusiojo bei kitų vaikų pavyzdžiu laikosi grupėje numatytos tvarkos, susitarimų ir taisyklių. 5 ž. Nusiramina, atsipalaiduoja, išėjęs iš įtampą keliančios situacijos, pabuvęs vienas, klausydamasis ramios muzikos, žaisdamas ar kalbėdamasis su kitais. Žaisdamas ir atlikdamas sudominusią veiklą, geba sutelkti dėmesį ir pastangas, išsvermę, slopinti impulsyvius veiksmus. 6 ž. Ramioje situacijoje konfliktą sprendžia žodžiais, o ne veiksmais, siūlo kelis sprendimo būdus, numatydamas jų pasekmes. Nesunkiai laikosi grupėje numatytos tvarkos, susitarimų ir taisyklių, supranta lūkesčius savo elgesiui grupėje ir kitoje aplinkoje (per išvykas), pats primena kitiems tinkamo elgesio taisykles. Pats taiko įvairius nusiramino, atsipalaidavimo būdus, siūlo juos kitiems. Siekdamas tikslo, geba atidėti kai kurių norų patenkinimą. Bando susilaikyti nuo netinkamo elgesio provokuojančiose situacijose jas ignoruodamas; vienas ir kartu su kitais ieško taikių išeikių, kad neskaudintų kitų. Stengiasi suvaldyti savo pyktį, įniršį. Supranta susitarimų, taisyklių prasmę bei naudingumą ir dažniausiai savarankiškai jų laikosi. Lengvai priima dienos ritmo pasikeitimus.	padarysime taip?“. Sutvarko žaidimų vietą po žaidimo. Pasako auklėtojui apie kito vaiko elgesį ir stebėdamas auklėtojo, reakciją, susidaro nuomonę apie priimtina elgesį grupėje. Bando sudrausminti išdykaujančius bendraamžius. Susipažįsta su įvairesniais nusiramino, atsipalaidavimo būdais (pastovėti prie akvariumo su žuvytėmis, klausytis pasakos, naudojant ausines ir kt.). Bendraamžio erzinas nusiuka ir nueina šalin, susilaikydamas nuo konflikto. Klausosi kūrinėlių, terapinių pasakų ir kalba apie tinkamas išeitis konfliktinėse situacijose. Įvardina sudėtingus jausmus: nusivylimą, nerimą, pavydą. Suaugusiojo stebimas žaidžia kovos žaidimus, susivaldo, neužgauna kitų. Aiškinasi skirtumus tarp kovinių žaidimų ir peštynių tikrovėje. Paprašytas tvarko kitų išmėtytus žaislus, nors ir pyksta bei mano, jog tai neteisinga.
---	---	--

Savivoka ir savigarba <i>Vertybinė nuostata</i> Pasitiki savimi ir savo gebėjimais, gerbia save ir kitus. <i>Esminis gebėjimas</i> Pažįsta savo kūną, pasako, kad yra berniukas (mergaitė), supranta savo augimą ir gebėjimų tobulėjimą, prisistato kitam, komentuoja, kuo domisi, kas patinka (nepatinka), supranta ir gina savo bei kitų teises būti ir žaisti kartu, priskiria save savo šeimai, grupei, įstaigos bendruomenei, žino savo tautybę, tėvynę.	4 ž. Išbando naujus būdus tyrinėti savo kūno augimą. Aiškinasi, kam reikalingos, ką daro vidinės kūno sistemos, dalinasi pastebėjimais. 5 ž. Teigiamai vertina savo savybes ir gebėjimus, žaisdamas tyrinėja galimus socialinius savo vaidmenis. Pasako savo tautybę, šalį, kurioje gyvena, žino savo namų adresą. 6 ž. Tyrinėja savo šalies ir kitų jam įdomių šalių simbolius, kalbą, žemėlapius, žmonių gyvenimo būdą, domisi ir dažniausiai laikosi vertybių ir jam suprantamų pareigų bei teisių.	Suaugusiojo skatinami vaikai atsižvelgia į visos dienos režimą, dėlioja dienos ritmo paveikslėlius, skirtingų dienų įvykius, keičiančius įprastą dienos eigą, dienos ritmą. Vakare reflektuoja ar pavyko įgyvendinti susiplanuotą dienos ritmą, aptaria kaitos priežastis. Suaugusiojo padedami susikuria įvairius ritualus. Mokosi atpažinti ženklus, kurie rodo, kad jų aktyviai judančiam kūnui reikia poilsio, kada jų nejudrioje būsenoje esančiam kūnui reikia judėjimo. Atlieka atsipalaidavimo, kvėpavimo pratimus, pajaučia, kaip nuramina kūną, emocijas, mintis. Išbando įvairius kūno aktyvumo reguliavimo būdus.
---	--	--

Ugdymosi kontekstai ir pedagogo vaidmuo, strategijos, metodai, būdai

Ugdymosi sritis „Mūsų sveikata ir gerovė“ apima vaiko fizinę, emocinę, socialinę savijautą bei sveikos gyvensenos įgūdžių formavimą. Ši sritis padeda vaikui pažinti savo kūną, suprasti emocijas, išmokti rūpintis savimi ir kitais bei gyventi sveikai ir saugiai. Svarbus vaidmuo tenka pedagogui, kuris kuria lanksčią ir visiems prieinamą ugdymo(si) aplinką, kurioje vaikai jaučiasi saugūs, nepriklausomai nuo jų amžiaus, socialinių, kultūrinių, individualių poreikių skirtumų, gali laisvai žaisti, patirti ir ugdytis. Pedagogas dalyvauja vaiko gyvenime kaip bendrakūrėjas, pritaikydamas veiklas prie vaikų poreikių, gebėjimų, leidžia veikti savo tempu, mokytis vieniems iš kitų, kuria patirtinio mokymosi strategijas, skatina kiekvieno vaiko išitraukimą. Žaidybiniai metodai, praktinės užduotys, tyrinėjimas ir interaktyvios veiklos padeda vaikams įtvirtinti sveikos mitybos, asmens higienos ir saugaus elgesio įgūdžius. Ugdymosi procesas apima įvairius kontekstus, tokius kaip universalaus dizaino mokymuisi, žaismės, judraus patirtinio ugdymosi, kultūrinių dialogų, kalbų įvairovės, tyrinėjimo ir gilaus mokymosi, realių ir virtualių aplinkų bei kūrybinių dialogų kontekstus, kurie visi kartu kuria prasmingą ir įtraukiantį ugdymosi procesą, skatinantį vaikų fizinį aktyvumą, sveikatą, kūrybiškumą ir socialinį - emocinį vystymąsi.

Ugdymo(si) sritis „Aš ir bendruomenė“

Ugdymo turinys 1-3 metų vaikams

Pasiekimų sritis	Pirmi-treti metai	Ugdymo(si) gairės iš vaiko perspektyvos
Savivoka ir savigarba <i>Vertybinė nuostata</i> Pasitiki savimi ir savo gebėjimais, gerbia save ir kitus. <i>Esminiai gebėjimai</i> Pažįsta savo kūną, pasako, kad yra berniukas (mergaitė), supranta savo augimą ir gebėjimų tobulėjimą, prisistato kitam, komentuoja, kuo domisi, kas patinka (nepatinka), supranta ir gina savo bei kitų teises būti ir žaisti kartu, priskiria save savo šeimai, grupei, įstaigos bendruomenei, žino savo tautybę, tėvynę.	1 ž. Atpažįsta save neseniai darytose nuotraukose, savo atvaizdą veidrodyje, paprašytas parodo ar pavadina kelias kūno dalis. 2 ž. Rodo prierašumą prie tėvų, pasitikėjimą juo besirūpinančiais suaugusiaisiais grupėje. Domisi kitais vaikais. Trumpam sutelkia dėmesį ir išitraukia į etnokultūrinius žaidimus, kalendorines šventes, renginius, klausosi tautosakos kūrinų. 3 ž. Eksperimentuoja kūno judesiais ir pojūčiais, pavadina 5–6 kūno ir veido dalis, parodo ar pasako, kiek jam metų. Pasako savo vardą ir kas jis yra – berniukas ar mergaitė. Apie save kalba pirmuoju asmeniu, pasako, ką daro, ką turi. Siekia savarankiškumo: „aš pats“. Patogiai jaučiasi įprastoje grupės aplinkoje su pažįstamais suaugusiais ir vaikais. Domisi kitų vaikų žaidimais ir grupės veiklomis. Suaugusiojo skatinamas domisi supančios kultūrinės aplinkos simboliais. Teigiamai reaguoja į kita kalba kalbančius vaikus, suaugusiuosius ir grupėje	Savo kūno ribas jaučia suaugusiojo glaudžiami, žaidinami, rengiami, kalbinami. Išorinį kūno vaizdą ir kūno dalis tyrinėja per judrias veiklas, pajausdami, patirdami, ką kuri kūno dalis daro. Pajaučia savo augimą per didėjantį savarankiškumą kasdienėse veiklose, matuodamiesi išaugtus drabužėlius ar batus, naudodami ūgio matuoklius, žiūrinėdami anksčiau darytas savo nuotraukas. Natūraliai per užmegztus emocinius ryšius jaučia savo šeimą kaip bendruomenę. Vaikų grupę kaip bendruomenę pajaučia, kai užsimezga emocinis ryšys su mokytoju ir grupės vaikais. Savo aplinkoje girdi gimtąją kalbą, išitraukia į mokytojo organizuojamas veiklas su tautosakos, tautodailės, etnomuzikos motyvais, dalyvauja tautinėse ir valstybinėse šventėse.

	apsilankančius svečius.	
Emocijų suvokimas ir raiška <i>Vertybinė nuostata</i> Domisi savo ir kitų emocijomis bei jausmais. <i>Esminiai gebėjimai</i> Atpažįsta, atliepia, įvardija, aptaria savo ir kitų emocijas ar jausmus, jų priežastis, įprastose ramiose situacijose emocijas ir jausmus išreiškia tinkamais, kitiems priimtinais būdais, žodžiais ir elgesiu atliepia kito jausmus.	1 ž. Reaguoja į kito vaiko ar suaugusiojo džiaugsmo, liūdesio, pyktio emocijų išraiškas. 2 ž. Džiaugsmą, liūdesį, baimę, pyktį reiškia skirtingu intensyvumu; būdinga greita nuotaikų kaita. 3 ž. Pradedą atpažinti, ką jaučia, turi savus emocijų ir jausmų raiškos būdus, pradeda vartoti emocijų pavadinimus. Domisi kito vaiko ar suaugusiojo įvairių emocijų ir jausmų raiška, pastebi aiškiai reiškiamas emocijas, į jas skirtingai reaguoja (pasitraukia šalin, jei kitas piktas; glosto, jei kitas nuliūdęs).	Kasdienėse grupės veiklose, sąveikose su mokytoju ir kitais vaikais savo emocijas (džiaugsmą, liūdesį, pyktį, nuostabą, baimę) išreiškia veido mimika, gestais, balsu, žodžiais, kūno poza. Atpažįsta kito emocijas iš veido išraiškos, balso. Jautriai reaguoja, kai suaugusieji susitapatina su jų patiriamomis emocijomis. Mokosi emocijas atpažinti ir įvardinti. Savo nuotaiką pažymi naudojant emocijų veidelius, spalvas, nuotraukas, „emocijų termometrus“. Savo poreikius parodo veido mimika, garsais, gestais, galvos linktelėjimu išreiškia sutikimą, galvos purtimu į šoną - protestą.
Savireguliacija ir savikontrolė <i>Vertybinė nuostata</i> Nusiteikęs valdyti dėmesį, emocijų raišką ir elgesį. <i>Esminiai gebėjimai</i> Sutelkia dėmesį ir pastangas veiklai, dažniausiai laikosi tvarkos ir susitarimų, bendraudamas su kitais elgiasi mandagiai, stengiasi kontroliuoti savo žodžius ir veiksmus, įsiaudrinęs geba nusiraminti.	1 ž. Išsigandęs, užsigavęs, išalkęs, pavargęs nusiramina suaugusiojo kalbinamas, glaudžiamas, maitinamas, migdomas. Pats ieško nusiramimo: apsikabina minkštą žaislą, kviečia jam artimą suaugusįjį, ropščiasi ant kelių. 2 ž. Padeda valdyti savo dėmesį, emocijų raišką ir veiksmus, reaguodamas į juo besirūpinančio suaugusiojo veido išraišką, balso intonaciją, žodžius. Yra ramus ir rodo pasitenkinimą kasdiene tvarka bei ritualais. Jeigu kas nepatinka, nueina	Įvaldo paprastus emocijų reguliavimo būdus: parodo, atskleidžia, išreiškia emocijas, kreipiasi pagalbos, guodžiasi, leidžiasi apkabinamas, nuraminamas, nukreipia dėmesį nuo stiprias emocijas sukėlusio įvykio ar objekto, pasitraukia iš įtampą keliančios situacijos. Bendraujant su kitais tinkamai elgiasi: nusišypso, taikiai žaidžia greta, mokosi dalintis, laukia savo eilės, atsižvelgia į kitų prašymus. Pritaiko išmokus būdus, kuriuos patyrė, suprato, perėmė iš suaugusiojo.

	šalin, atsisako bendros veiklos, ieško suaugusiojo pagalbos. 3 ž. Padedamas suaugusiojo įprastose kasdienėse situacijose valdo savo emocijų raišką ir elgesį. Pradedą laikytis jam suprantamų suaugusiojo prašymų ir bendrų susitarimų.	
Santykiai su suaugusiais ir vaikais <i>Vertybinė nuostata</i> Nusiteikęs geranoriškai bendrauti ir bendradarbiauti su suaugusiais ir bendraamžiais. <i>Esminiai gebėjimai</i> Pasitiki mokytojais, juos gerbia, ramiai jaučiasi su jais kasdienėje ir neįprastoje aplinkoje, iš jų mokosi, drąsiai dalinasi savo mintimis, žino, kaip elgtis su nepažįstamais suaugusiais. Geranoriškai elgiasi su bendraamžiais, natūraliai priima kitų skirtumus, draugauja bent su vienu vaiku, supranta savo žodžių ir veiksmų pasekmes sau ir kitiems.	1 ž. Akivaizdžiai parodo prierašumą juo besirūpinančiam suaugusiajam, skiria nepažįstamus žmones nuo juo besirūpinančio suaugusiojo. Stengiasi patraukti kitų vaikų dėmesį šypsena, balsu, judesiais, geranoriškais veiksmais? 2 ž. Stebi ir mėgdžioja suaugusiojo veido išraišką, žodžius, veiksmus; kartoja savo veiksmus, kurie sulaukia suaugusiojo palaikymo; vykdo jam suprantamus suaugusiojo prašymus, prireikus kreipiasi į jį pagalbos; pats inicijuoja bendravimą su suaugusiuoju. Mėgsta žaisti greta kito vaiko, stebi, kaip šis mėgdžioja jo kalbėjimą, judesius, veiksmus, ir pats jį mėgdžioja. Drąsiai išbando ką nors nauja, ramiai stebi nepažįstamus žmones, kai šalia yra juo besirūpinantis suaugusysis. Ieško bendraamžių draugijos. 3 ž. Siekia veikti savarankiškai, tikisi savo iniciatyvų palaikymo, pagyrimo.	Būna ir veikia šalia kitų, kartu su kitais įsitraukia į bendrus žaidimus ir veiklas grupelėje. Supranta, ką jaučia kitas, bando atliepti kito jausmus ar norus. Mokosi būti ir veikti šalia kitų ir kartu su kitais įsitraukdami į bendrus žaidimus ir veiklas grupelėje. Bendrose veiklose vaikai ugdomi jautrumą kito poreikiams: mokosi suprasti. Kasdienėje rutinoje ir veiklose atsirenka savo drabužėlius ar žaislus, aiškinasi mano – tavo santykį, ko nors turėjimą (ką turiu aš – ką turi tu).

	Mėgdžioja, tačiau žaidime savaip pertvarko suaugusiųjų veiksmus, žodžius, intonacijas. Trumpam išitraukia į bendrą žaidimą, pakaitomis su kitu vaiku žaidžia tuo pačiu žaislu. Pradedą suprasti, kuris daiktas yra jo, kuris – kito, o kuriuo naudojasi bendrai.	
--	---	--

Ugdymo turinys 4-6 metų vaikams

Pasiekimų sritis	Ketvirtį-šešti metai	Ugdymo(si) gairės iš vaiko perspektyvos
Savivoka ir savigarba <i>Vertybinė nuostata</i> Pasitiki savimi ir savo gebėjimais, gerbia save ir kitus. <i>Esminis gebėjimas</i> Pažįsta savo kūną, pasako, kad yra berniukas (mergaitė), supranta savo augimą ir gebėjimų tobulėjimą, prisistato kitam, komentuoja, kuo domisi, kas patinka (nepatinka), supranta ir gina savo bei kitų teises būti ir žaisti kartu, priskiria save savo šeimai, grupei, įstaigos bendruomenei, žino savo tautybę,	4 ž. Pavaizduoja ar pakomentuoja kai kurias fizines savo kūno savybes: akių, plaukų spalvą, pėdos dydį. Pastebi vieną kitą savo ir kitų vaikų išvaizdos panašumą ar skirtumą. Supranta ir pasako, kaip jaučiasi, ko nori jis pats ir kaip jaučiasi, ko nori kitas asmuo. Jaučiasi patenkintas savimi. 5 ž. Pasako, kokia yra jo gimtoji kalba, aiškina, ką žino ir supranta apie savo šalies kalbą, kultūrą, samprotauja, kuo ji skiriasi nuo kitų jam žinomų šalių kalbos ir kultūros. Vaizduoja ir naudoja savo šalies simbolius. 6 ž. Teigiamai vertina savo savybes ir gebėjimus, žaisdamas tyrinėja galimus socialinius savo vaidmenis. Pasako savo tautybę, šalį, kurioje gyvena, žino savo	Mokosi pajauti savo asmeninės erdvės ribas, suprasti savo privatumą, reaguoti į asmeninės erdvės ribų pažeidimą. Įžvelgia pokyčius, apibūdina savo kūno augimą ir naujai įgytus gebėjimus, savo asmenines savybes, stiprybes, sau priimtinausius mokymosi būdus, stiprina pasitikėjimą savimi ir savo gebėjimais. Plėtoja atkaklumą, gebėjimą įveikti iššūkius darydami klaidas ir jas taisydami. Tyrinėja žmogaus gyvenimo ciklą, samprotauja, kaip atrodys užaugę, ko norėtų išmokti, kuo norėtų tapti ateityje. Aiškinasi savo aplinkos žmonių bendruomenių gyvenimo būdo panašumus ir skirtumus: mano šeima – kitos šeimos ir pan., tyrinėja ir atranda, kas sieja jų aplinkos žmonių bendruomenių narius. Domisi gimtąja kalba, etnine kultūra, dalyvauja etnokultūriniuose, pilietiniuose renginiuose ir edukacinėse programose. Pažįsta ir išreiškia pagarbą pagrindiniams savo šalies simboliams, tyrinėja šalies žemėlapi, konstruoja mėgstamų vietų modelius, iš pasakojimų pažįsta iškiliąsias asmenybes. Pilietinį tapatumą vaikai ugdomi šeimoje, grupėje, kieme laikydamiesi vertybių, pareigų ir

tėvynę	namų adresą. Dalyvauja šeimos, grupės ir mokyklos bendruomenės veiklose. Prisideda prie šeimoje, grupėje ar darželyje priimamų sprendimų.	teisių, kurias turi konkrečios valstybės pilietis.
Emocijų suvokimas ir raiška <i>Vertybinė nuostata</i> Domisi savo ir kitų emocijomis bei jausmais. <i>Esminis gebėjimas</i> Atpažįsta, atliepia, įvardija, aptaria savo ir kitų emocijas ar jausmus, jų priežastis, įprastose ramiose situacijose emocijas ir jausmus išreiškia tinkamais, kitiems priimtinais būdais, žodžiais ir elgesiu atliepia kito jausmus	4 ž. Atpažįsta kitų emocijas ir jausmus pagal veido išraišką, elgesį, veiksmus, jas atliepia, imituoja vaidmenų žaidimuose. Pradedą suprasti, kad jo ir kitų emocijos toje pačioje situacijoje gali skirtis (jam linksma, o kitam tuo pat metu liūdna). 5 ž. Atpažįsta ir pavadina savo emocijas bei jausmus, įvardija situacijas, kuriose jie kilo. Emocijas ir jausmus dažniausiai išreiškia sau ir kitiems priimtinais būdais. Atpažįsta ir komentuoja kitų emocijas, jausmus ir situacijas, kuriose jie kyla, pradedą suprasti, kad kai kurie veiksmai ir žodžiai gali žėisti kitų jausmus. 6 ž. Gana tiksliai iš veido mimikos, balso, kūno pozos nustato ir pasako, kaip jaučiasi kitas; pastebi nuskriaustą, nusiminusį ir dažniausiai geranoriškai stengiasi jam padėti. Pradedą kalbėtis apie tai, kaip jaučiasi ir išreiškia jausmus, kokie emocijų ir jausmų raiškos būdai yra tinkami, kas gali padėti pasijusti geriau, jei esi nusiminęs, piktas.	Isitraukia į žaidimus, įvairias veiklas, kurios padeda patirti ir suprasti: noriu – nenoriu, mėgstu – nemėgstu, įdomu – neįdomu. Žaidžia žaidimus, kurie skatina atpažinti, tyrinėti, įvardyti. Skirtingais būdais (emocine reakcija, pasirinkimu, piešinius, žodžiais ir kt.) parodo savo poreikius, pomėgius, interesus. Veikdami įvairiose veiklose, žaidimuose patiria, išreiškia, aiškinasi, diskutuoja, vis geriau atpažįsta bei įvardija savo ir kitų emocijas, jas sukėlusias situacijas bei priežastis.

Savireguliacija ir savikontrolė <i>Vertybinė nuostata</i> Nusiteikęs valdyti dėmesį, emocijų raišką ir elgesį. <i>Esminis gebėjimas</i> Sutelkia dėmesį ir pastangas veiklai, dažniausiai laikosi tvarkos ir susitarimų, bendraudamas su kitais elgiasi mandagiai, stengiasi kontroliuoti savo žodžius ir veiksmus, įsiaudrinęs geba nusiraminti	4 ž. Nusiramina kalbėdamas apie tai, kas jį įskaudino, supykde, nuvylė, kai jaučia suaugusiojo palaikymą ir girdi komentarus. Primenant ir sekdamas suaugusiojo bei kitų vaikų pavyzdžiu laikosi grupėje numatytos tvarkos, susitarimų ir taisyklių. 5 ž. Žaisdamas ir atlikdamas sudominusią veiklą, geba sutelkti dėmesį ir pastangas, ištvermę, slopinti impulsyvius veiksmus. Ramioje situacijoje konfliktą sprendžia žodžiais, o ne veiksmais, siūlo kelis sprendimo būdus, numatydamas jų pasekmes. Nesunkiai laikosi grupėje numatytos tvarkos, susitarimų ir taisyklių, supranta lūkesčius savo elgesiui grupėje ir kitoje aplinkoje (per išvykas), pats primena kitiems tinkamo elgesio taisykles. 6 ž. Siekdamas tikslo, geba atidėti kai kurių norų patenkinimą. Bando susilaikyti nuo netinkamo elgesio provokuojančiose situacijose jas ignoruodamas; vienas ir kartu su kitais ieško taikių išeičių, kad neskaudintų kitų. Stengiasi suvaldyti savo pyktį, įniršį. Supranta susitarimų, taisyklių prasmę bei naudingumą ir dažniausiai savarankiškai jų laikosi. Lengvai priima dienos ritmo pasikeitimus.	Pradedą valdyti savo emocijų raišką, jų intensyvumą, išbado skirtingus būdus, padedančius nusiraminti, valdyti impulsus, taikiai išlieti emocijas, sutelkia pastangas tinkamam poelgiui. Ugdosi valingą dėmesio ir elgesio kontrolę žaidžiant savireguliaciją plėtojančius žaidimus, savarankiškai išbandant naujas veiklas, kartu su kitais ištraukiant į ištvermės, tikslumo, kliūčių įveikos reikalingas veiklas, laikosi su kitais sukurtų grupės taisyklių ir tvarkos. Mokosi stabtelėti ir apmąstyti savo veiklą ar elgesį, kad pasirinktų tinkamiausius būdus. Išsitraukia į žaidimus, įvairias veiklas, kurios padeda patirti ir suprasti: noriu – nenoriu, mėgstu – nemėgstu, įdomu – neįdomu, paskatina atpažinti, tyrinėti, įvardyti ir skirtingais būdais (emocine reakcija, pasirinkimu, piešiniu, žodžiais ar kt.) suaugusiesiems ir kitiems vaikams parodyti savo poreikius, pomėgius, interesus. Pradedą valdyti savo emocijų raišką, jų intensyvumą, išbando skirtingus per įvairias veiklas sužinotus būdus. Natūraliai savo aplinkoje stebi ir tikslingai pasiūlytose veiklose tyrinėja bei išbando įvairius dėmesio, impulsų ir elgesio valdymo būdus.
--	--	--

Santykiai su suaugusiais ir vaikais <i>Vertybinė nuostata</i> Nusiteikęs geranoriškai bendrauti ir bendradarbiauti su suaugusiais ir bendraamžiais. <i>Esminis gebėjimas</i> Pasitiki mokytojais, juos gerbia, ramiai jaučiasi su jais kasdienėje ir neįprastoje aplinkoje, iš jų mokosi, drąsiai dalinasi savo mintimis, žino, kaip elgtis su nepažįstamais suaugusiais. Geranoriškai elgiasi su bendraamžiais, natūraliai priima kitų skirtumus, draugauja bent su vienu vaiku, supranta savo žodžių ir veiksmų pasekmes sau ir kitiems.	4 ž. Lengvai atsiskiria nuo tėvų ar globėjų, rodo pasitikėjimą mokytojais ir jų padėjėjais: klausia, tariasi, guodžiasi. Įsitraukia į suaugusiojo pasiūlytas bendras veiklas ir jas plėtoja, pats inicijuoja pokalbius ir bendras veiklas su suaugusiuoju. Geba žaisti, atlikti bendrą veiklą poroje, kelių vaikų grupelėje, siūlo ir priima idėjas, derina norus ir veiksmus, sprendžia nesutarimus. Prisideda prie grupės taisyklių kūrimo. 5 ž. Tikrina suaugusiojo išsakytas leistino elgesio ribas – atsiklausia, derasi, tariasi. Geranoriškai veikia kartu su kitais vaikais, drauge siekia to paties tikslo, priima bendrus sprendimus; skolina, keičiasi, dalinasi priemonėmis ir žaislais. Pats ar kartu su kitais randa nesutarimo, konflikto sprendimo būdus arba prašo suaugusiojo pagalbos. Stengiasi atlikti mažus išipareigojimus grupei, dėl kurių susitariama. 6 ž. Supranta, koks elgesys yra priimtinas ar nepriimtinas kitiems ir kodėl. Rodo iniciatyvą susikalbėti ir bendradarbiauti su kitais. Kasdienėse situacijose bando tinkamu būdu išsakyti priešingą nei suaugusiojo ar kito vaiko nuomonę, aiškinasi, tariasi. Supranta, kad gyvendamas grupėje turi susitarti	Stebėdami suaugusiųjų ir bendraamžių elgesį, žiūrėdami filmukus, klausydamiesi skaitomų knygų, vaikai aiškinasi, koks elgesys yra tinkamas ar netinkamas, kas yra teisinga ar neteisinga ir kodėl, klausinėja apie reikalavimus savo elgesiui namuose ir ugdymo įstaigoje, stengiasi pagal įgytą supratimą elgtis tinkamai. Patys inicijuoja bendrus žaidimus ar veiklas, siūlo ir derina veiklos idėjas, veiksmus, siužetą, susikuria veiklos ir elgesio taisyklės, padeda, paremia vienas kitą, tariasi. Kelia paprastus asmeninius ar veiklos tikslus ir jų siekia, susidūrę su kliūtimis, keičia veikimo ar elgesio būdus, atkakliai stengiasi jas įveikti, kreipiasi pagalbos ir ją priima. Vaikai mokosi stabtelėti ir apmąstyti savo veiklą ar elgesį, kad pasirinktų tinkamiausius būdus. Įsitraukia į mokytojo inicijuotas veiklas, grupei bendrų sprendimų priėmimą, bendras diskusijas, drauge siūlo idėjas, kaip pertvarkyti grupės ar lauko aplinką, jausdamiesi aktyviais grupės dalyviais, pajausdami demokratiškų santykių vertingumą.
--	---	--

	dėl visiems priimtino elgesio. Suvokia savo veiksmų akivaizdžias pasekmes sau, kitiems ir visai grupei.	
--	---	--

Ugdymosi kontekstai ir pedagogo vaidmuo, strategijos, metodai, būdai

Plėtojant ugdymo(si) sritį „Aš ir bendruomenė“ pedagogas siekia skatinti vaikų savivoką, savigarbą, emocijų suvokimą ir raišką, savireguliaciją, socialinę ir kultūrinę supratimą, palaiko pastovius emocinius ryšius su vaiku, veikia kaip pavyzdinio elgesio modelis teikiantis vaikams aktualų turinį bei veiklas, padedančias pažinti ir suprasti save bei savo vietą tarp kitų. Patirtinis mokymasis per žaidimus, eksperimentus ir praktines užduotis padeda vaikams išmokti valdyti savo elgesį, užmegzti draugystes ir geriau suprasti bendruomenę. Pedagogas skatina dialogą, bendradarbiavimą ir dalinimąsi patirtimi, kuria emocinį saugumą ir reaguoja į vaikų poreikius. Pedagogo vaidmuo apima kūrybinių dialogų ir žaismės palaikymą, skatinantį kasdienį veiklų žaismingumą, džiaugsmą bei nuostabą, tyrinėjant, eksperimentuojant ir dalinantis potyriais. Judrus patirtinis ugdymasis, kultūrinių dialogų, kalbų įvairovės kontekstai ir virtualių bei realių aplinkų sąveikos yra būtini kuriant dinamišką, įtraukiantį ir kūrybišką ugdymo(si) procesą. Pedagogas girdi vaikų iniciatyvas, spontaniškas idėjas, sudaro sąlygas vaikams savarankiškai įgyvendinti savo sumanymus, inicijuoti bendrus žaidimus ir veiklas, empatiškai reaguoja į kitų poreikius, kuria prasmingas sąveikas, leidžiančias vaikams mokytis vieniems iš kitų ir atrasti savo vietą bendruomenėje.

Ugdymosi sritis „Aš kalbų pasaulyje“

Ugdymo turinys 1-3 metų vaikams

Pasiekimų sritis	Pirmi-treti metai	Ugdymo(si) gairės iš vaiko perspektyvos
Kalbų supratimas <i>Vertybinė nuostata</i> Domisi žodiniiais ir nežodiniiais komunikavimo būdais, yra nusiteikęs išklausyti ir suprasti kitą. <i>Esminiai gebėjimai</i> Klausosi ir supranta kitų kalbėjimą, įvairiomis formomis, būdais ir priemonėmis perteikiamas prasmės,	1 ž. Reaguoja į žodinių ir nežodinių bendravimą. Palankiai reaguoja į knygelių skaitymą (vartymą), jas liečia, deda į burną, vartinėja, žiūrinėja, emociškai reaguoja į pažįstamus žmonių, gyvūnų ar daiktų paveikslėlius. 2 ž. Klausosi ir mimika, gestais, kalba reaguoja į suaugusiųjų ir vaikų kalbėjimą, paprašytas atlieka jam žinomą veiksmą; supranta 2–3 žodžių vientisinius sakinius ir klausimus; po	Ugdosi kalbos suvokimo gebėjimus, bendraudami su suaugusiaisiais ir kitais vaikais. Vaikai žodine arba nežodine išraiška reaguoja išgirdę mokytojo kreipimąsi, jo kalbinami, klausinėjami, prašomi. Aktyviai plečia žodinės kalbos suvokimo ir vartojimo gebėjimus, padedami kalbinančiojo veido išraiškos ir gestų. Atkreipia dėmesį į kalbėjimą, plečia pasyvų ir aktyvų žodyną, girdėdami suaugusiojo kalbą. Vaikai ugdosi foneminę klausą ir fonologinį suvokimą, mokosi sutelkti dėmesį ir klausytis, žaisdami suaugusiojo inicijuojamus garsų žaidimus.

amžių atitinkančius įvairaus pobūdžio tekstus.	kelių pakartojimų įsidėmi paprastus naujus žodžius. Pradedą atpažinti mėgstamas knygeles, nori, kad jas paskaitytų; pats varto ir žiūrinėja knygeles, parodo suaugusiojo įvardytus objektus paveikslėliuose; stebi rašančiuosius, bando palikti ženklus popieriuje, smėlyje. Supranta girdimus nesudėtingus trumpus tekstus: ištraukia į žaidimus, kartoja dainelių, skanduočių skiemenis, žodžius, emocijomis ir judesiais atliepia eilėraščio tekstą ir pasakojimą. 3 ž. Trumpam susikaupia klausydamas suaugusiojo ar kitų vaikų; supranta ir reaguoją į dažnai vartojamus veiksmų ir ypatybių pavadinimus, 3–4 žodžių sakinius, klausimus, kurie prasidedą žodžiais: „kas“, „ką“, „kur“, „kiek“, du vienas paskui kitą sekančius prašymus; greitai mokosi naujų žodžių. Reaguoją į išgirstus ritmo darinius, intonavimą, supranta kūno kalbą, mimiką, dažnai naudojamų gestų, simbolių paveikslėlių, ženklų prasmę. Varto knygeles, skiria paveikslėlius nuo teksto, klausia, kas parašyta arba prašo paskaityti, gebą sieti paveikslėliuose vaizduojamus objektus su konkrečiais aplinkos daiktais. Stengiasi išklaustyti trumpus skaitomus, pasakojamus ar dainuojamus tekstus, girdėto kūrinio prasmę atskleidžia vaidindamas,	Supranta skaitomus nesudėtingus trumpus tekstus, pasakojamas istorijas ir jose vykstančių įvykių seką, suvokią su dienvartke susijusius paaiškinimus. Pasitelkdamį įvairius ženklus ir gestus, simbolinę formą išreiškia mintį, parodo mąstymo būdą mokytojo inicijuojamose mąstyti skatinančiose veiklose.
---	--	---

	žaisdamas ar pasakydamas keletą žodžių.	
Kalbinė raiška <i>Vertybinė nuostata</i> Nusiteikęs kalba ir kitomis komunikavimo priemonėmis bendrauti su kitais, išreikšti savo patirtį, jausmus, mintis ir emocijas. <i>Esminiai gebėjimai</i> Naudodamas žodines ir nežodines raiškos priemones, dalinasi savo patirtimi, jausmais, mintimis, išitraukia į pokalbį ir jį plėtoja, pasakoja, atpasakoja ir kuria paprastas istorijas, kopijuoja aplinkoje matomus žodžius, parašo savo vardą.	1 ž. Aktyviai bendrauja garsais, gestais, mimika išreiškdamas savo emocijas ir poreikius. 2 ž. Aktyviai kartoja naujus garsus, žodžius, ženklus, gestus, žaidžia garsais ir žodžiais; vartoja garsažodžius, pavadina kai kuriuos objektus ar veiksmus, vartoja trumpus žodžius norams išsakyti; pokalbiuose ir paprastuose žodiniuose žaidimuose dalyvauja komunikuodamas garsais, žodžiais, veiksmais, mimika ir pantomimika. Žodžio ir gesto sakiniiais, vienažodžiais ar dvižodžiais sakiniiais kalba apie tai, ką mato ir girdi. Domisi rašymo priemonėmis, spontaniškai brauko lape. 3 ž. 2–3 žodžių vientisiniais sakiniiais kalba ir klausinėja apie tai, ką mato ir girdi, apie aplinkos objektus, jų savybes, įvykius; inicijuoja pokalbius, kreipdamasis į suaugusįjį ar vaiką, atsako į paprastus klausimus; vartoja kelias dažniausias mandagumo frazes; taisyklingai vartoja kai kurias gramatines formas. Domisi laidomis, animaciniais filmais vaikams, skatinamas kalba apie juos; suaugusiojo padedamas kartoja girdėtus eiliuotų tekstų ar dainų fragmentus; išskiria didžiausią įspūdį palikusius pasakojimo epizodus, labiausiai patikusius veikėjus,	Mėgdžiojimu, skiemenų ar žodžių pakartojimais, veiksmais, mimika ir pantomimika dalyvauja paprastuose žodiniuose žaidimuose. Jausmų, emocijų, norų, minčių raišką skatina dėmesys jų kalbai, kantrus išklausymas, lėtas kalbėjimo tempas, reagavimas į vaikų intencijas, reiškiamas žodine ir nežodine išraiška. Suaugusiojo padedami, kartoja girdėtus trumpus kūrinėlius, dalyvauja pokalbiuose, kelių žodžių vientisiniais sakiniiais kalba apie save, savo norus, poreikius, išgyvenimus, pasakoja apie tai, ką mato ir girdi, vartoja paprastas mandagumo frazes, formuluodami sakinius, taiko pagrindines gramatikos taisykles. Poreikį bendrauti, išreikšti norus ir mintis skatina dienos įvykių ir rutininių veiklų aptarimas. Domisi skirtinga kalbine raiška.

	jų veiklas. Stebi ir mėgdžioja rašančius suaugusiuosius: imituoja, brauko, keverzoja, piešinėja, palikdamas ženklus.	
Skaitmeninis sumanumas <i>Vertybinė nuostata</i> Nusiteikęs pažinti, išbandyti ir saugiai naudoti aplinkoje esančias skaitmenines technologijas. <i>Esminis gebėjimas</i> Geba pažinti ir naudoti lengvai valdomas skaitmenines priemones, kurti elementarų skaitmeninį turinį, sudaryti kelių vienas po kito einančių veiksmų programas.	1 ž. Stebi išmaniųjų žaislų judėjimą, siekia jų rankomis, klausosi jų skleidžiamų garsų (pvz., kūdikių karuselė). 2 ž. Susidomi grupėje esančiais išmaniaisiais žaislais be ekranų, spaudo, liečia, purto ir kt. siekdamas efekto. Žaisdamas pradeda paeiliui atlikti dviejų vaikui suprantamų veiksmų sekas (pvz., trepsėti ir ploti). 3 ž. Žodžiais, garsažodžiais, veiksmiais parodo kasdinių darbų ir veiklų atlikimo žingsnių eiliškumą, atlieka mokytojo ar kitų vaikų sakomas komandas.	Ugdosi foneminę klausą ir fonologinį suvokimą klausydamiesi įvairių aplinkos garsų. Vaikai, pasitelkdami įvairius ženklus ir gestus, simboline forma išreiškia mintį, parodo mąstymo būdą mokytojo inicijuojamose mąstyti skatinančiose veiklose. Domisi vaizdinės informacijos pateikimo priemonėmis, galimybe palikti ženklus ekrane, kitose priemonėse, varto knygeles, rodo į paveikslėlius, tyrinėja kitą vaizdinę informaciją. Vaizdinės informacijos suvokimą papildė kiti jutiminiai pojūčiai, ypač – lytėjimas.
Meninė raiška <i>Vertybinė nuostata</i> Domisi menų kalbomis, jaučia meninės raiškos džiaugsmą. <i>Esminis gebėjimas</i> Pagal savo išgales tyrinėja menų kalbas, spontaniškai ir tikslingai išreiškia emocijas, išpūdžius, mintis, idėjas jau įvaldytomis meninės raiškos priemonėmis.	1 ž. Emocingai reaguoja, ima, apžiūrinėja ir kitaip tyrinėja jam patrauklius kontrastingus, ryškius objektus, skirtingos faktūros paviršius. Intuityviai domisi, tyrinėja garsų pasaulį balsu (muzika). 2 ž. Noriai čiumpa įvairias vizualinės raiškos priemones: rašiklius, tešlą, dažus ir pan. Žaidžia grafinės raiškos priemonėmis, išgaudamas skirtingus pėdsakus: taškus, įvairių krypčių brūkšnius, linijas. Čiauška nereguliariais ritmo dariniais, spontaniškai žaidžia balso	Žodinės kalbos suvokimą ugdo dalyvaudami inicijuojamuose vaidmenų žaidimuose, žaidimuose su žaislais ir įvairiomis priemonėmis bei kitose žaismės situacijose. Plėtoja rašytinės raiškos gebėjimus mėgdžiodami suaugusiuosius ir eksperimentuodami. Kreipia dėmesį į aplinkoje esančias raides, žodžius, simbolius, stebi rašančiuosius, domisi įvairiomis rašymo, vaizdinės informacijos pateikimo priemonėmis, galimybe palikti ženklus popieriuje, kitose priemonėse.

	intonacijomis, atkartoja dainų fragmentus, ypač pasikartojančius žodžius ar frazių pabaigas (muzika). Tyrinėja savo balso galimybes (teatras). 3 ž. Grafinius ir erdvinius kūrinius palydi garsais, veiksmais, sava kalba. Pradedą rinktis jam patrauklias raiškos priemones, medžiagas. Eksperimentuoja balsu: kuria ir rečituoja savitus žodžius (muzika). Išbandą balso priemones, siekdamas emocinio poveikio aplinkiniams (teatras).	
Aplinkos pažinimas <i>Vertybinė nuostata</i> Nori pažinti ir suprasti aplinkinį pasaulį, džiaugiasi sužinojęs ką nors naują. <i>Esminis gebėjimas</i> Pažįsta jam suprantamus socialinius, kultūrinius ir gamtos objektus bei reiškinius.	1 ž. Veido išraiška, mimika, gestais, garsais reaguoją į artimiausioje aplinkoje esančius žmones ir daiktus. Emocijomis reaguoją į gamtos objektus ir žmogaus sukurtus daiktus bei reiškinius (garsus, vaizdus, skonius). 2 ž. Pažįsta ir pavadina „savo kalba“, garsažodžiu ar tiksliau pavadinimu, kai kuriuos gyvūnus, augalus, jų atvaizdus ir gamtos reiškinius (lietus, vėją). 3 ž. Pažįsta daugiau artimiausioje aplinkoje esančių augalų, gyvūnų, pradedą vartoti tikslus jų pavadinimus.	Ugdosi vaizdinės informacijos suvokimą, dalyvaudami suaugusiojo siūlomose veiklose, kuriose naudojamos skirtingų formų, spalvų, dydžio priemonės, simboliniai ženklai, vartamos bežodės paveikslėlių knygelės ir knygos su atskirais žodžiais bei tekstais. Plečiamas vaikų aktyvusis žodynas domintis aplinka ir bandant įvardyti šalia esančių objektų pavadinimus, veiksmus ir būsenas. Mokosi išklaudyti, kalbėti paeiliui, dalyvauti dialoge ar poliloge, mokytojui sukuriant klausymosi aplinkų įvairovę. Supranta savo ir artimųjų vardus, paprastus klausimus ir prašymus, artimiausios aplinkos daiktų, reiškinių ir veiksmų pavadinimus.

Ugdymo turinys 4-6 metų vaikams

Pasiekimų sritis	Ketvirtį-šešti metai	Ugdymo(-si) gairės iš vaiko persepektyvos
Kalbų supratimas	4 ž. Išklauso, supranta ir reaguoją į tai, ką jam sako, aiškina suaugusysis ar	Aktyviai įsitraukdami į bendravimą su mokytoju ir kitais vaikais veiklas, kalbos garsų žaidimus, eilėraščių, dainų, pasakojimų,

<i>Vertybinė nuostata</i> Domisi žodiniiais ir nežodiniiais komunikavimo būdais, yra nusiteikęs išklausyti ir suprasti kitą. <i>Esminiai gebėjimai</i> Klausosi ir supranta kitų kalbėjimą, įvairiomis formomis, būdais ir priemonėmis perteikiamas prasmės, amžių atitinkančius įvairaus pobūdžio tekstus.	vaikas įvairiose komunikacinėse situacijose; supranta ir reaguoja į klausimus, kurie prasideda žodžiais: „kodėl“, „kaip“, „koks“, kelis vienas paskui kitą sekančius prašymus; atpažįsta, kai kalbama ne gimtąja kalba. Domisi rašytinės kalbos elementais ir atkreipia dėmesį į juos savo aplinkoje; atpažįsta vieną kitą raidę ar skaitmenį, pirmąją savo vardo raidę. 5 ž. Supranta, kad kalbos garsai žymimi raidėmis; atpažįsta savo vardo ir kitas asmeniškai aktualias raides, skaitmenis, supranta aplinkoje matomų kai kurių spausdintų žodžių prasmę; iš klausos atskiria du žodžius, prasidedančius tuo pačiu garsu, supranta knygos viršelio funkciją, parodo, kur rašomas knygos autorius, pavadinimas. 6 ž. Klausosi draugų ir savo kalbos įrašų; supranta pajuokavimus, dviprasmybes, erzinimus, dažnai girdimus frazeologizmus, humoro elementus, pradeda suprasti kai kurių žodžių ar frazių perkeltinę reikšmę; supranta keletą artimiausioje aplinkoje vartojamų kitos kalbos žodžių. Supranta, kad raštas yra sistema, turinti taisykles; suaugusiojo skaitomą tekstą knygoje seka akimis ar pirštu iš kairės į dešinę, iš viršaus į apačią; supranta, kad garsai ir raidės sudaro žodį, atpažįsta nuo kelių iki keliolikos abėcėlės raidžių; pradeda skirti paprastos garsinės	pasakų gimtąja ir kitomis kalbomis klausymąsi, plėtoja kalbos supratimą, „atranda“ žodžių prasmes, ugdosi trumpalaikę ir ilgalaikę atmintį, kalbinę vaizduotę, skatinančią mintis išreikšti žodžiais. Žodinės kalbos supratimą ugdosi dalyvaudami grupinėse veiklose, kuriose aktyviai bendrauja. Visose aplinkose, kuriose veikia vaikai, susikuria natūralios sąlygos susieti išgirstą žodį su daiktu, reiškiniu ar veiksniu ir taip plėtoti kalbos prasmų supratimą. Kalbos supratimą vaikai gilina klausydamiesi amžių atitinkančių ir šiek tiek sudėtingesnių įvairaus stiliaus tekstų. Žaisdami, dalyvaudami problemų sprendime, mokosi nepertraukiamai klausytis draugų ir suaugusiųjų kalbos, reaguoti į kalbančiųjų intencijas, suprasti kita kalba kalbančių vaikų norus, pasiūlymus Kūrybiškai naudojami gestais reikšdami emocijas ir poreikius, bendradarbiaudami Rodo augantį domėjimąsi ženklais, simboliais, vėliau ir rašytiniais ženklais, suaugusiojo skaitomu tekstu.
Kalbinė raiška <i>Vertybinė nuostata</i> Nusiteikęs kalba ir kitomis komunikavimo priemonėmis bendrauti su kitais, išreikšti savo patirtį, jausmus,	pradeda skirti paprastos garsinės	Vartoja paprastos konstrukcijos gramatiškai taisyklingus sakinius, taisyklingai taria daugumą gimtosios kalbos garsų, atpažįsta garsus žodyje, skiria gimtosios kalbos žodžius nuo išgirstų kitos kalbos žodžių. Vaikai vartoja įvairias kalbos dalis, kalba taisyklingais vientisiniais ir sudėtiniais sakiniais, formuluoja klausiamuosius sakinius („Kada...“, „Kur...“, „Kaip...“), kuria naujus žodžius

mintis ir emocijas. <i>Esminiai gebėjimai</i> Naudodamas žodines ir nežodines raiškos priemones, dalinasi savo patirtimi, jausmais, mintimis, išitraukia į pokalbį ir jį plėtoja, pasakoja, atpasakoja ir kuria paprastas istorijas, kopijuoja aplinkoje matomus žodžius, parašo savo vardą.	sandaros žodžius sudarančius garsus, skiemenis. 4 ž. 3–5 žodžių vientisiniais sakiniais kalba pats sau ir kitam, klausinėja, užkalbina, prašo, kreipiasi, tariasi. Taisyklingai taria daugumą gimtosios kalbos garsų. Deklamuoja trumpus eilėraščius arba eilėraščių fragmentus, padedamas pasakoja trumpas pasakas, istorijas, žinomų knygų turinį, pasakojimą palydėdamas gestais ir mimika; klausia ir atsako į klausimus apie pagrindinius istorijos veikėjus ar įvykius, apie tai, kas patinka ar nepatinka knygoje ar pasakojime; aktyviai dalyvauja vaidmeniniuose žaidimuose pereidamas nuo vieno kalbėjimo būdo prie kito. Domisi galimybe rašyti (ranka, kompiuteriu, planšetiniu kompiuteriu), bando kopijuoti matomus simbolius, raides, skaičius; raides ir simbolius pradeda naudoti įvairioje veikloje. 5 ž. Natūraliai kitiems kalba apie tai, ką žino, veikia, veikė ar veiks, kas vyksta, vyko ar vyks, ko nori, tikisi, nesupratus paaiškina, pakartoja; laisvai kalba sudėtiniais sakiniais, žodžius į sakinius jungia laikydamasis įvaldytų kalbos taisyklių; pateikia atsakymus į konkrečius klausimus nurodydamas detales kas, ką, kada ar kur; bando susikalbėti su kitakalbiu vaiku,	pagal įsisavintas žodžių darybos taisykles. Bendravimo gebėjimus ugdosi kartu su suaugusiuoju ir bendraamžiais skaitinėdami knygas, kalbėdamiesi apie skaitomas ar pasakojamas istorijas, diskutuodami apie atliktą veiklą, patirtą nuotyki, žiūrėtą filmą, girdėtą pasaką, pasakodami istorijas, kurdami pasakojimus, kalbėdamiesi apie tai, ką norėtų patirti ir veikti. Kalba apie tai, ką jaučia, mato, girdi, nuolat plečia žodyną, susijusį su kasdieniu gyvenimu, artimiausia aplinka, gamta, technika, objektų savybėmis, būsenomis Dalyvauja mokytojo inicijuojamose veiklose, padedančiose pažinti pasaulį, mokosi kelti klausimus, bando vartoti naujai sužinotas sąvokas, vaizdingus žodžius, argumentuoti, plėtoti diskusijas, reflektuoti savo patirtį, žodinę raišką papildydami išradingais gestais, judesiais, mimika, iliustruodami aplinkos objektais, schemomis, piešiniais Išitraukia į įvairias mokytojo siūlomas veiklas, susijusias su galimybe piešti ir rašyti Supranta rašymo tikslus, tyrinėja ir supranta, kad skirtingos kalbos turi skirtingas raides Ugdosi kalbų įvairovės suvokimą ir formuojasi kalbinę tapatybę, mokosi atpažinti skirtingas kalbas, suprasti kita kalba kalbančiųjų intencijas.
--	--	---

	pakartodamas jo kalbos vieną kitą žodį. Pasakoja, kalbasi apie matytus animacinius filmus, žaistus žaidimus, skaitytas knygas; papasakoja 2–3 pagrindinius įvykius iš gerai žinomos istorijos, išlaikydamas jų eiliškumą; geba atsakyti į klausimus apie jam skaitytą tekstą. Supranta rašymo tikslus, bando perteikti informaciją piešiniu, kopijuodamas arba užrašydamas raides, simbolius ar žodžius; kuria savo ženklus ir simbolius; braižo ir aiškina paprastus planus, schemas. 6 ž. Išsako savo patirtį, norus, svajones, pasiūlymus, svarstymus, aiškinasi, diskutuoja; vartoja mandagumo ir vaizdingus žodžius. Klausinėja apie tai, ką išgirdo, matė, pajautė, sužinojo, sprendžia problemas; bando komunikuoti su kitakalbiu vaiku, suaugusiuoju. Kuria, pasakoja istorijas pagal paveikslėlių seką, nuosekliai paminėdamas pagrindinius įvykius, atpasakoja girdėtas istorijas, pritaiko girdėtų siužetų fragmentus žaidimų scenarijuose, meninėje veikloje; keliais būdvardžiais apibūdina istorijų veikėjus; perpasakoja informaciją iš įvairaus žanro knygų. Kopijuoja aplinkoje matomus žodžius, spausdintinėmis raidėmis rašo savo vardą, kelis žodžius. 4 ž. Vartoja kai kuriuos su technologijų naudojimu susijusius žodžius, pasakoja	
Skaitmeninis sumanumas <i>Vertybinė nuostata</i> Nusiteikęs pažinti, išbandyti ir saugiai naudoti aplinkoje esančias skaitmenines technologijas. <i>Esminis gebėjimas</i> Gebą pažinti ir naudoti lengvai valdomas skaitmenines priemones, kurti elementarų skaitmeninį turinį, sudaryti kelių vienas po kito einančių veiksmų programas		Pradedą vartoti vis sudėtingesnės sandaros žodžius. Dalyvaudami mokytojo inicijuojamose veiklose, vaikai mokosi kelti klausimus, bando vartoti naujai sužinotas sąvokas, vaizdingus žodžius. Kalbos supratimą plėtoja gaudami informaciją ir kitais pojūčiais: vaizdu, lytėjimu. Rašytinės raidės gebėjimus ugdosi atspindami raides skaitmeniniuose įrenginiuose, siedami jas su ranka užrašytais bei spausdintomis raidėmis, rašydami spausdintines raides ar skaitmenis ranka ir kompiuteriu
Meninė raiška <i>Vertybinė nuostata</i> Domisi menų kalbomis, jaučia meninės raidės džiaugsmą. <i>Esminis gebėjimas</i> Pagal savo išgales tyrinėja menų kalbas, spontaniškai ir tiksliai išreiškia emocijas, išpūdžius, mintis, idėjas jau įvaldytomis meninės raidės		Suaugusiojo pamokyti, piešiniuose, po darbais rašo atskiras raides, savo vardą, paprastus žodelius. Vaikai kalbinės raidės būdus tyrinėja keisdami balso stiprumą, kalbėjimo tempą, intonaciją, eksperimentuodami garsais ir žodžiais. Režisūriniai, siužetiniai vaidmenų, žodiniai, kolektyviniai ir kiti žaidimai kuria vaikui naujas patirtis ir kalbines situacijas, kuriose iki šiol jis nėra dalyvavęs, suteikia galimybę plėsti žodyną, peržengiantį artimiausios aplinkos temas. Vaikų kalba turtėja, jų kalbinė raiška sudėtingėja, jiems klausantis skaitomų, pasakojamų, vaidinamų tekstų ir siužetų, patiems juos atpasakojant, perkuriant, pratęsiant, suvaidinant, iliustruojant, deklamuojant, kalbantis su mokytoju apie teksto

priemonėmis, atpažįsta savo meninius pomėgius, vartoja paprasčiausias jam žinomas ir suprantamas menines sąvokas savo patirčiai išreikšti.	apie interaktyvią knygelę, programėlę, žaidimą. 5 ž. Nusako, kaip nuosekliai, žingsnis po žingsnio pavyko pasiekti rezultatą. Paaiškina ir suaugusiojo padedamas laikosi pagrindinių bendravimo ir saugaus naudojimosi skaitmeniniais įrenginiais taisyklių 6 ž. Įgyvendindamas kūrybinius sumanymus, derina bent dvi mokytojo pasiūlytas vaiko gebėjimus atitinkančias skaitmenines priemones (fotografavimo, piešimo, nuotraukų apdorojimo, garso įrašymo), skirtingus turinio tipus (vaizdą, judantį vaizdą, garsą, tekstą). Domisi kitų ir dalinasi savo sukurtu skaitmeniniu turiniu.	turinį ir prasmes, siejant tekstą su vizualia medžiaga. Plėtojami kasdienio gyvenimo arba netikėti fantazijos pasaulio siužetai, padeda ugdytis žodinės kalbos supratimą
Aplinkos pažinimas <i>Vertybinė nuostata</i> Nori pažinti ir suprasti aplinkinį pasaulį, džiaugiasi sužinojęs ką nors nauja. <i>Esminis gebėjimas</i> Pažįsta jam suprantamus socialinius, kultūrinius ir gamtos objektus bei reiškinius, juos įvardija ir apibūdina, žinojimą pritaikydamas žaidimuose ir	4 ž. Komentuoja savo ar kitų sukurtus grafinius ir erdvinis kūrinius, tai, ką sukūrė, papildo pasakojimu. Aiškiai skiria kalbėjimą nuo dainavimo, tyrinėja savo balso galimybes. Keliais žodžiais aiškina muzikos reiškinius (melodija, pritarimas, tempas, nuotaika ir pan.) (muzika). Kalba apie savo ir kitų vaikų pasirodymą. Derina šokio kalbą su kitais raiškos būdais (šokis). Kurdamas vaidmenį naudoja balso intonacijas, pradeda kurti dialogą tarp veikėjų (teatras). 5 ž. Pastebi ir komentuoja kitų kūrybą, vartoja paprasčiausias jam žinomas ir suprantamas dailės sąvokas.	Klausosi gyvai pasakojamų ir įrašytų (televizijos, radijo, kompaktinėse plokštelėse, internete) įvairaus stiliaus ir turinio tekstų (publicistinių, enciklopedinių, informacinių) apie aplinką, įvykius, reiškinius, taip pat savo ir kitų vaikų kalbos įrašų. Vaikai kalbos supratimą gilina klausydamiesi amžių atitinkančių ir šiek tiek sudėtingesnių įvairaus stiliaus tekstų. Įsitraukia į kūrybines ir kitokias aktyvias veiklas su kitomis kalbomis kalbančiais bendraamžiais, bendraudami su svečiais, jungdamiesi į tinklus su kitų šalies regionų ir kitų šalių vaikais, klausydamiesi skaitomų istorijų, skaitydami knygutes dviem ar keliomis kalbomis, žiūrėdami filmukus. Įsitraukia į veiklas, žaidimus, kurių metu piešiniais, rašinėjimais, raidėmis pavaizduoja savo patirtį, išgyvenimus, norus, rašo žinutes, laiškėlius tėvams, vaikams, mokytojams.

kitose veiklose	Vartoja kai kurias dažnai girdimas ir jam suprantamas muzikines sąvokas (muzika). Paaiškina sutartas šokio kultūros taisykles, reiškia nuomonę apie savo ir kitų vaikų pasirodymą (šokis). Režisūriniuose ir siužetiniuose vaidmenų žaidimuose pradeda tiksliai kurti „dramatiškas situacijas“, improvizuotus dialogus (teatras). 6 ž. Komentuoja ir kitaip reiškia nuomonę apie savo, kitų vaikų, menininkų darbus vartodamas žinomas dailės sąvokas. Gali išvardyti keletą technikų (piešta, fotografuota, tapyta). Samprotauja apie dailės kūrinių paskirtį. Pateikia savo muzikinę kūrybą grafiniais ženklais arba naudodamas skaitmenines programas. Išklausęs muzikos kūrinį trumpai nusako, kodėl kūrinys patiko ir kuo jis įdomus (muzika). Paaiškina sutartas šokio kultūros taisykles, reiškia nuomonę apie savo ir kitų vaikų pasirodymą (šokis). Dalinasi savo teatrine patirtimi su kitais, apibūdina įsimintinus spektaklio epizodus (teatras). 4 ž. Pasako miesto (kaimo), kuriame gyvena, pavadinimą. Įvardija paros dalis, sieja jas su savo gyvenimo ritmu. Atpažįsta ir pavadina kelis dažniausiai stebėtus gyvūnus, augalus, grybus,	
-----------------	---	--

	negyvosios gamtos objektus (upė, akmuo), reiškinius (pūga, saulėlydis), nusako akivaizdžius jų požymius. Pasako metų laikų pavadinimus, samprotauja, kas būdinga metų laikams. 5 ž. Pasakoja apie savo šeimą, jos buitį, tradicijas, domisi, kuo tos tradicijos skiriasi nuo kai kurių kitų kultūrų. Pristato savo gimtąjį miestą ar gyvenvietę, kelis žinomus objektus ir vietas, gatvę, kurioje gyvena, kurioje yra jo ugdymo įstaiga. Pasako, ką veikė vakar, ką veikia šiandien, ką veiks rytoj. Eilės tvarka išvardija metų laikus, pasako, kaip skirtingais metų laikais gyvena kai kurie gyvūnai, augalai. 6 ž. Pasako savo šalies ir sostinės pavadinimą. Papasakoja apie tradicines šventes, jas palygina su kai kuriomis kitų tautų šventėmis. Jaučiasi atsakingas už socialinę, kultūrinę ir gamtinę aplinką bei jos ateitį: apmąsto ir siūlo būdus, kaip ją rūpintis, prižiūrėti, puošti.	
--	--	--

Ugdymosi kontekstai ir pedagogo vaidmuo, strategijos, metodai, būdai

Ugdymo(si) sritis „Aš kalbų pasaulyje“ orientuota į vaikų kalbinės raiškos, komunikacijos, sakininės ir rašytinės kalbos gebėjimų ugdymą, skatinant vaikus pažinti gimtąją kalbą, kitus kalbos būdus bei pasaulį per kalbą. Taikant žaismės ugdymo metodus, pedagogas naudoja žaidimus, kurie lavina kalbinius įgūdžius, socialinius gebėjimus ir kūrybiškumą. Vizualinės ir sensorinės priemonės, tokios kaip paveikslėlių knygos ar vaizdo medžiaga, padeda gilinti kalbos supratimą ir raišką. Individualizuotas požiūris leidžia pedagogui pritaikyti veiklas kiekvieno vaiko poreikiams ir gebėjimams, užtikrinant, kad visi jaustųsi įtraukti ir motyvuoti. Mokytojas kuria vaikams tinkamą ir stimuliuojančią aplinką, skatina jų aktyvų dalyvavimą ir padeda plėtoti kalbinius gebėjimus. Pedagogas, taikydamas kūrybingą aplinkos kūrimą, skatina įvairias ugdymo(si) veiklas, pavyzdžiui, kalbos kampelius,

laboratorijas ar žaidimų erdves, kuriose vaikai gali eksperimentuoti ir tyrinėti. Skatinant dalyvavimą, naudojamos žaidybinės situacijos ir kalbiniai žaidimai, tokie kaip lėlių teatro pasirodymai ar vaidmenų žaidimai, kurie sužadina vaikų prigimtinių smalsumą ir emocinį įsitraukimą. Dialogiškas ugdymo procesas apima aktyvų dalyvavimą dialoguose, diskusijose ir problemų sprendimo veiklose, kur mokytojas užduoda atvirus klausimus ir skatina vaikus išsakyti savo nuomonę bei ją argumentuoti. Patirtinis mokymasis yra skatinamas kuriant situacijas, kuriose vaikai gali savarankiškai taikyti įgytas žinias ir įgūdžius, pavyzdžiui, per projektines veiklas ar gamtos tyrimus. Nuolatinis įsivertinimas, grįžtamasis ryšys padeda vaikams suvokti savo progresą ir skatina tolesnį mokymąsi, nes pedagogas sistemingai skatina vaikus reflektuoti apie savo mokymosi patirtis ir pasiekimus.

Ugdymo sritis „Tyrinėjū ir pažistų aplinką“
Ugdymo turinys 1-3 metų vaikams

Pasiekimų sritis	Pirmi-treti metai	Ugdymo(si) gairės iš vaiko perspektyvos
Aplinkos pažinimas <i>Vertybinė nuostata</i> Nori pažinti ir suprasti aplinkinį pasaulį, džiaugiasi sužinojęs ką nors naują. <i>Esminiai gebėjimai</i> Pažįsta jam suprantamus socialinius, kultūrinius ir gamtos objektus bei reiškinius.	1 ž. Reaguoja į artimiausioje aplinkoje esančius žmones, daiktus ir gyvosios gamtos objektus. 2 ž. Stebi ir atpažįsta artimiausią aplinką, orientuojasi namų, grupės aplinkoje. Atpažįsta žmones, jų veiksmus, daiktus (pvz.: šukos, šaukštas ir kt.) ir žino jų paskirtį. Parodo patinkantį augalą, gyvūną, kultūrinės aplinkos daiktą (pvz.: būgnai, knyga). 3 ž. Atpažįsta ir reaguoja į netolimoje praeityje vykusius įvykius. Žino paros dalių seką ir jaučia veiklų trukmę (ilgai/trumpai). Pažįsta daugiau artimiausioje aplinkoje esančių augalų, gyvūnų, įvardina juos. Dalyvauja prižiūrint augalus. Geba įvardinti tokius gamtos reiškinius, kaip vaivorykštė, perkūnija.	Suvokia, kad daiktai turi skirtingus požymius – formą, dydį, spalvą, tekstūrą ir kt. Atpažįsta medžiagų savybes (minkštos – kietos, skaidrios – neskaidrios, lengvos – sunkios). Suvokia dienos ritmą. Stebi ir tyrinėja augalų dalis (lapai, sėklos, žiedai, vaisiai ir kt.) ir pajunta tekstūrų skirtumus. Geba įvardinti gyvūnų pavadinimus ir apibūdinti jų požymius. Suvokia, kad gyvam organizmui reikalinga priežiūra. Mokytojo padedami seka paros, metų ciklą.

Matematinis mąstymas <i>Vertybinė nuostata</i> Nusiteikęs pažinti pasaulį, jam suprantamais matematiniais būdais. <i>Esminiai gebėjimai</i> Atranda skaičių ir figūrų pasaulį, plėtoja supratimą ir kalba apie skaičiavimo ir matavimo būdus, jų taikymą aplinkai pažinti, problemoms spręsti, geba išreikšti pastebėjimus apie objektų kiekį, formą, dydį, sekas ir judėjimo kryptį.	1 ž. Supranta sąvokas yra/nėra, taip/ne, dar. Susidomi daiktu, kuris išsiskiria forma, spalva ar dydžiu. Objektus deda vieną ant kito. 2 ž. Suvokia, kad skaičiai 1, 2, 3 susiję su daiktų kiekiu. Geba atsakyti į klausimą „kiek?“. 2-3 daiktus surikiuoja į eilę. Suranda kelis vienodus daiktus. 3 ž. Nuosekliai įvardija skaičius 1-3. Geba paduoti tiek daiktų, kiek prašoma. Skiria sąvokas ilgas/trumpas, storas/plonas. Grupuoja daiktus pagal formą, spalvą, dydį.	Žaisdami, deklamuodami eilėraščius, dainuodami daineles vaikai įsitraukia į situacijas, kuriose minimi skaičiai. Geba daiktus susieti su skaičiumi, pvz.: „vienetą“ galima susieti su vienu daiktu. Skirsto daiktus pagal jų dydį, spalvą, formą. Juos deda vieną ant kito, rikiuoja į eilę, lygina. Noriai įsitraukia į eksperimentines veiklas.\ Lyginimui geba vartoti sąvokas „ilgas“, „trumpas“, „aukštas“, „žemas“.
Skaitmeninis sumanumas <i>Vertybinė nuostata</i> Nusiteikęs pažinti, išbandyti ir saugiai naudoti aplinkoje esančias skaitmenines technologijas. <i>Esminis gebėjimas</i> Gebą pažinti ir naudoti lengvai valdomas skaitmenines priemones, kurti elementarų skaitmeninį turinį, sudaryti kelių vienas po kito einančių veiksmų programas.	1 ž. Stebi išmaniųjų žaislų judėjimą, siekia jų rankomis, klausosi jų skleidžiamų garsų. 2 ž. Susidomi grupėje esančiais išmaniaisiais žaislais be ekranų, spaudo, liečia, purto ir kt. 3 ž. Žaidžia mokyklos aplinkoje esančiais įvairiais išmaniaisiais žaislais be ekranų (pvz., robotukais), naudodamas pagrindines jų paleidimo ir veikimo funkcijas. Pradedą laikytis išmaniųjų žaislų, daiktų paprasčiausių saugaus naudojimo taisyklių.	Mokosi sutelkti dėmesį ir klausytis, žaisdami suaugusiojo inicijuojamus garsų žaidimus, klausydamiesi įvairių aplinkos garsų, ritmų, eilėraščių, dainelių gimtąja ir kitomis kalbomis. Domisi įvairiomis rašymo, vaizdinės informacijos pateikimo priemonėmis, galimybe palikti ženklus popieriuje, ekrane, kitose priemonėse, varto knygeles, rodo į paveikslėlius, tyrinėja kitą vaizdinę informaciją. Vaizdinės informacijos suvokimą papildo kiti jutiminiai pojūčiai, ypač – lytėjimas.
Kalbų supratimas <i>Vertybinė nuostata</i> Domisi žodiniiais ir nežodiniais komunikavimo būdais, yra nusiteikęs išklaudyti ir suprasti kitą.	1 ž. Reaguoja į žodinį ir nežodinį bendravimą. Atpažįsta ir reaguoja į aplinkoje pasikartojančius garsus, ritmus, judesius, vaizdus. Reaguoja į pasikartojantį muzikinių kūrinių ritmą, žaidinimus.	Kalbinami išmoksta pavadinti vis daugiau linijų, dvimačių (plokštumos) ir trimačių (erdvės) figūrų, džiaugiasi jas atpažindami paveikslėlyje, aplinkoje surasdami jų analogų.

<i>Esminis gebėjimas</i> Klausosi ir supranta kitų kalbėjimą, amžių atitinkančius įvairaus pobūdžio tekstus.	2 ž. Klausosi ir reaguoja į suaugusiųjų ir vaikų kalbėjimą, supranta ir reaguoja į artimiausios aplinkos daiktų pavadinimus, paprašytas atlieka jam žinomą veiksmą; supranta 2–3 žodžių vienisinius sakinius ir klausimus; įsidėmi paprastus naujus žodžius. Supranta girdimus trumpus tekstukus: įsitraukia į žaidimus, kartoja dainelių žodžius, judesius. 3 ž. Trumpam susikaupia klausydamas suaugusio ir kitų vaikų. Supranta ir reaguoja į 3–4 žodžių sakinius, greitai mokosi naujų žodžių. Reaguoja į išgirstus ritmo darinius, intonavimą, supranta kūno kalbą, mimiką, dažnai naudojamų gestų, simbolių paveikslėlių, ženklų prasmę. Skiria paveikslėlius nuo teksto, klausia, kas parašyta arba prašo paskaityti, geba sieti paveikslėliuose vaizduojamus objektus su konkrečiais aplinkos daiktais. Stengiasi išklausti trumpus skaitomus, pasakojamus, girdėto kūrinio prasmę atskleidžia vaidindamas, žaisdamas ar pasakydamas keletą žodžių.	
Tyrinėjimas <i>Vertybinė nuostata</i> Domisi viskuo, kas vyksta aplinkui, noriai stebi, bando ir samprotauja.	1 ž. Reaguoja į tai, kas vyksta aplinkui; siekia, ropoja, eina link sudominusių daiktų ar reiškinių. Emocijomis, veido išraiška, judesiais, garsu parodo tyrinėjimo džiaugsmą.	Atranda, kad figūromis ir objektais erdvėje galima manipuliuoti: apversti, pasukti, pastumti. Žaisdami ir tyrinėdami pažįsta artimiausioje aplinkoje esančius daiktus, patiria, kad daiktai (žaislai, baldai, knygos, kamuoliai ir kt.) turi požymius (forma, dydis, spalva ir tekstūra), kad

<i>Esminis gebėjimas</i> Aktyviai tyrinėja save, socialinę, kultūrinę ir gamtinę aplinką, įvaldo tyrinėjimo būdus (stebėjimą, eksperimentavimą, klausinėjimą), samprotauja apie tai, ką pastebėjo, atrado, pajuto, patyrė.	2 ž. Išbando naujus tyrinėjimo būdus; tyrinėdamas pasitelkia visus pojūčius: stebi, liečia, uosto, ragauja, klausosi; tyrinėja savo kūną ir jo galimybes, skirtingas medžiagų faktūras. 3 ž. Smalsauja, stebisi; atsargiai elgiasi su nepažįstamais daiktais ir medžiagomis; stebi ir bando aiškintis, kas tai yra, kaip tai veikia, vyksta. Fantazuoja ir eksperimentuoja su gamtine medžiaga, formomis, dydžiais, kiekiais, spalvomis, judesiu, mimika, garsais ir intonacija. Pamėgdžiodamas suaugusįjį ilgesnį laiką įsitraukia į tyrinėjimo veiklas; džiaugiasi tyrinėjimo atradimu, rezultatą rodo kitiems.	medžiagos, iš kurių pagaminti daiktai, yra skirtingos (minkštos – kietos, skaidrios – neskaidrios, lengvos – sunkios). Įsitraukia į įvairias eksperimentines veiklas.
Problemų sprendimas <i>Vertybinė nuostata</i> Nusiteikęs priimti iššūkius ir spręsti problemas. <i>Esminis gebėjimas</i> Geba atpažinti ir įvardyti iššūkį, problemą, kliūtį, savarankiškai ir drauge su kitais ieško iššūkio įveikos, problemos sprendimo būdų, apsvarsto ir pasirenka tinkamus konkrečiai situacijai.	1 ž. Vaikas reaguoja balsu, mimika, gestais, kai kažkas vyksta kitaip nei įprasta. Kartodamas keičia veiksmą, siekia norimo rezultato. Ieško suaugusiojo ar vyresnio vaiko pagalbos. Parodo emocijomis, kūno judesiais, ar jam pavyko ar ne. 2 ž. Susidūręs su nauja, neįprasta situacija padedamas suaugusiojo sutelkia dėmesį į problemą. Naudoja jau žinomus sprendimo būdus. Nebijo bandyti, pasirenka iš kelių pasiūlytų sprendimų. Stebi kitų veiksmus ir bando juos atkartoti. 3 ž. Susidūręs su kliūtimi, žodžiais ar	Susidūręs su sunkumais, vaikas parodo juos žodžiais, veido išraiškomis, kūno kalba. Stengiasi savarankiškai spręsti kasdienes problemas. Jei nepavyksta, stebi, kaip tai daro kiti, bando jų metodus arba prašo pagalbos iš suaugusiojo. Įgijęs naujos patirties, pritaiko ją ir gerina savo problemų būdus.

	kūno kalba parodo suaugusiajam savo problemą. Bando problemas spręsti pats, o nepavykus stebi kitus ir išbando jų būdus, jei reikia kreipiasi pagalbos. Atsižvelgia į ankstesnę patirtį ir taiso, tobulina sprendimą.	
Mokėjimas mokytis <i>Vertybinė nuostata</i> Noriai mokosi, džiaugiasi tuo, ką išmoko. <i>Esminis gebėjimas</i> Pradedą valdyti savo mokymosi veiklą, smalsauja, ištraukia į savo sumanytas ir kitų pasiūlytas veiklas, aktyviai siekia tikslo, stebi, apmąsto ir koreguoja savo veiklos procesą bei rezultatus.	1 ž. Parodo susidomėjimą aplinka, nukreipdamas žvilgsnį, suklusdamas, lytėdamas, reaguoja į aplinkinių reakcijas. Kartoja spontaniškai pasiektą rezultatą. Emocijomis reaguoja į atliekamus veiksmus, veiklas. 2 ž. Ieško naujų išpūdžių, domisi aplinka. Įvairiais būdais siekia įgyvendinti norą ar ketinimą. Siekia išgauti norimą rezultatą. Džiaugiasi veiklos, į kurią yra ištraukęs, procesu. 3 ž. Trumpam ištraukia į sudominusią ar savo sumanytą veiklą. Pasirenka mėgstamą žaislą, veiklą. Atidžiai stebi, bando, aiškinasi, klausinėja, kaip kažkas veikia, vyksta. Džiaugiasi tuo, ką atliko ir ko išmoko veikdamas.	Vaikas trumpam ištraukia į jį sudominusią ar pačio sugalvotą veiklą. Renkasi mėgstamą žaislą, kūrybinę užduotį ir stengiasi ją atlikti. Įdėmiai stebi, klausinėja, tyrinėja. Džiaugiasi tuo, ką padarė, išmoko.

Ugdymo turinys 4-6 metų vaikams

Pasiekimų sritis	Ketvirtį-šešti metai	Ugdymo(si) gairės iš vaiko perspektyvos
Aplinkos pažinimas <i>Vertybinė nuostata</i>	4 ž. Geba atskirti savo ir kito kultūrinius požymius ir skirtumus (vaizdai, skoniai, garsai ir kt.).	Atpažįsta daiktus pagal požymius: spalvą, tekstūrą, formą, kvapą. Atranda daiktus pagal žodinį apibūdinimą. Pagal daiktus ir jų išdėstymą orientuojasi aplinkoje. Ugdosi

Nori pažinti ir suprasti aplinkinį pasaulį, džiaugiasi sužinojęs ką nors naują. <i>Esminiai gebėjimai</i> Pažįsta jam suprantamus socialinius, kultūrinius ir gamtos objektus bei reiškinius.	Pažįsta gyvenamosios vietovės objektus ir vietas, geba įvardinti kur gyvena. Įsitraukia į veiklas, puoselėjančias šeimos ir liaudies tradicijas. Įvardija paros dalis ir metų laikų pavadinimus. Atpažįsta ir pavadina kelis dažniausiai stebėtus gyvūnus, augalus, grybus, negyvosios gamtos objektus, reiškinius. Bando rūšiuoti atliekas, tausoti medžiagas, išteklius (išjungia šviesą). 5 ž. Pasakoja apie savo šeimą, jos buitį, tradicijas. Domisi tradicijomis ir jų skirtumais. Gali įvardinti gimtąjį miestą ar gyvenvietę, kelis žinomus objektus, gatvę, kurioje gyvena, kurioje yra jo ugdymo įstaiga. Ugdymo įstaigoje suranda ne tik grupės erdvę, bet ir salę ir kt. Pradedą suvokti praeitį, dabartį, ateitį. Atpažįsta ir pavadina kai kuriuos tolimųjų kraštų augalus ir gyvūnus. Paaiškina, kaip daržoves, vaisius ir kitas gamtos gėrybes vartoti maistui. Stebėdamas ar prižiūrėdamas augalus ar gyvūnus, komentuoja jų pokyčius, juos fiksuoja. Pažįsta keletą dangaus kūnų, gamtos reiškinių, kurių negali ar kuriuos pavojinga stebėti iš arti (ugnikalnių išsiveržimas, viesulas, žvaigždės). Eilės tvarka išvardija metų laikus, jų	savarankiškumą, supranta, kad tam tikrus objektus reikia apeiti, perkelti ar neliesti. Vaikai susipažįsta su transporto/ryšio palaikymo priemonėmis. Geba jas grupuoti – sausumos, oro, vandens. Stebi ir tyrinėja augalų dalis (lapai, sėklos, žiedai, vaisiai ir kt.) ir pajunta tekstūrų skirtumus, juos atpažįsta. Mokytojo padedami seka paros, metų ciklą, pildo gamtos kalendorių, stebi ir tyrinėja jos pokyčius. Vaikai supranta kaip gali prisidėti prie Žemės gerovės ir tvarumo. Atranda fizikinius reiškinius: jėgas (tamprumo, trinties ir kt.), energiją (elektros, šilumos), paprastuosius mechanizmus, magnetizmą. Vaikų tyrinėjimo objektais tampa – kietos, skystos ir dujinės būsenos, spalvų spektras, šešėliai.
---	--	---

	požymius. 6 ž. Pasako savo šalies ir sostinės pavadinimą. Papasakoja apie tradicines šventes. Skiria ir pavadina profesijas, geba apie jas diskutuoti. Samprotauja apie tai, kaip žmonės gyveno ir kaip jie pasikeitė iki šiandien. Vartoja savaitės dienų pavadinimus, žodžius praeičiai, dabarčiai, ateičiai apibūdinti. Diskutuoja kur gyvena ir kuo minta gyvūnai, kur kokie augalai, grybai auga, kokių sąlygų jiems reikia, kaip jos keičiasi kintant metų laikams. Pradedą suprasti Žemės, Saulės, Mėnulio ir kitų dangaus kūnų ryšius. Jaučiasi atsakingas už socialinę, kultūrinę ir gamtinę aplinką bei jos ateitį. Samprotauja apie žmogus ir gamtos ryšį.	
Matematinis mąstymas <i>Vertybinė nuostata</i> Nusiteikęs pažinti pasaulį, jam suprantamais matematiniais būdais. <i>Esminiai gebėjimai</i> Atranda skaičių ir figūrų pasaulį, plėtoja supratimą ir kalba apie skaičiavimo ir matavimo būdus, jų taikymą aplinkai pažinti, problemoms spręsti, geba	4 ž. Nuosekliai įvardija skaičius 1, 2, 3, 4, 5, atpažįsta atitinkamus skaitmenis. Skaičiuoja daiktus, jų kiekį susieja su skaičiumi. Supranta ką reiškia „vienu daugiau“ („mažiau“), „tiek pat“ („lygu“). Atrenka vienodo ilgio, aukščio, pločio, tūrio daiktus. Pradedą vartoti būdvardžius -ilgesnis, trumpesnis ir pan. Parodo, kurie	Įsitraukia į veiklas, kuriose skaičiuojama pridedant po vieną, naudojant įvairius daiktus, pirštus. Vaikai mokosi atpažinti matematines istorijas (uždavinius su pasakojimu) ir jas spręsti. Skaičiuoja į priekį ir atgal 12-os ribose. Pradedą suprasti sąvokas „sudėti“, „atimti“. Geba sudaryti komandas, nusako kiek vaikų trūksta ar yra per daug. Mokytojos inicijuojamų veiklų metu plečia savo žodyną, kuris susijęs su matavimu (ilgesnis-trumpesnis, aukštesnis-žemesnis, storesnis-plonesnis, toliausias-arčiausias ir kt.)

išreikšti pastebėjimus apie objektų kiekį, formą, dydį, sekas ir judėjimo kryptį.	artimoje aplinkoje esantys daiktai savo forma primena skritulį, kvadratą, rutulį ar kubą. Pradedama vartoti žodžius: pirmyn – atgal, kairėn – dešinėn, aukštyn – žemyn. Atpažįsta dviejų pasikartojančių elementų seką, ją nukopijuoja, pratęsia 1–2 elementais iš bet kurios pusės. 5 ž. Nuosekliai įvardija skaičius nuo 0 iki 9, juos parašo skaitmenimis. Atlieka sudėties ir atimties veiksmus 5-ių ribose. Nematuodamas gali pasakyti, kuris iš dviejų pažįstamų objektų sunkesnis, aukštesnis. Atpažįsta skritulį, kvadratą, trikampį, kubą, rutulį, bando šias figūras apibūdinti, palyginti. Susieja trimatę figūrą su jos atvaizdu plokštumoje. Juda žodžiu nusakyta ar rodyklėmis pažymėta kryptimi. Atranda dviejų pasikartojančių elementų grupę sekoje, sukuria tokio paties modelio seką iš kitų elementų. 6 ž. Nuosekliai įvardija skaičius nuo 0 iki 10, juos parašo skaitmenimis. Paduoda tikslų daiktų skaičių, kai jų yra daugiau nei; pasako, kiek jų yra daugiau už 5 ir kelių trūksta iki 10. Atlieka sudėties ir atimties veiksmus 7-ių ribose. Žymi, skaičiuoja, vaizduoja duomenis grafiškai.	Atpažįsta dvimates figūras (skritulį, kvadratą, stačiakampį, trikampį), trimates figūras (kubą, rutulį), mokosi juos apibūdinti ir palyginti. Atranda sekas AB, BA, ABC, AAB, ABB, ABA.
--	--	--

	Pradedama vartoti žodžius: būtinai, tikrai įvyks; gali būti, įmanoma, kad įvyks; taip negali būti, niekada neįvyks. Palygina du tris mažai besiskiriančius išmatuojamus dydžius. Žinomas figūras pavadina taisyklingai, nepriklausomai nuo jų padėties ar dydžio. Atrenka figūrai sukomponuoti reikalingas detales ir jas tinkamai sudėlioja. Nukopijuoja, pratęsia, sukuria seką iš dviejų pasikartojančių elementų.	
Skaitmeninis sumanumas <i>Vertybinė nuostata</i> Nusiteikęs pažinti, išbandyti ir saugiai naudoti aplinkoje esančias skaitmenines technologijas. <i>Esminis gebėjimas</i> Geba pažinti ir naudoti lengvai valdomas skaitmenines priemones, kurti elementarų skaitmeninį turinį, sudaryti kelių vienas po kito einančių veiksmų programas.	4 ž. Atliepia, komentuoja įvairiomis formomis (vaizdo, garso įrašai, animacijos) pateikiamą informaciją. Mokytojo padedamas naudoja skaitmeninį fotoaparata, pradeda naudoti paprastas programėles piešimui, garsui, vaizdai įrašyti ir paleisti. Supranta ir atlieka grafiniais simboliais ir objektais žymimas komandas. 5 ž. Mokytojo padedamas ir prižiūrimas naudojasi įvairių išmaniųjų įrenginių valdymo priemonėmis informacinėmis svetainėmis tyrinėjimams ir kt. Naudoja įvairias technologijas skaitmeniniam turiniui kurti. Dėlioja vaizdiniais simboliais ar objektais pateiktas komandas. Nusako, kaip nuosekliai, žingsnis po žingsnio pavyko pasiekti rezultatą. Išbando užrašytas veiksmų sekas	Naudojasi jų amžiui tinkančiomis skaitmeninėmis technologijomis ir turiniu (iki 0,5 val. per dieną). Atranda nesudėtingo skaitmeninio turinio kūrimo galimybes. Įgyja virtualaus bendravimo įgūdžius skaitmeninėje aplinkoje. Sužino skaitmeninių priemonių saugaus ir atsakingo naudojimo taisykles. Pradedama naudotis išmaniaisiais daiktais, padedančiais tyrinėti aplinką. Žaisdami, konstruodami bando atkartoti veiksmų sekas.

	žaidybinėje programavimo aplinkoje. Paaiškina ir suaugusiojo padedamas laikosi pagrindinių bendravimo ir saugaus naudojimosi skaitmeniniais įrenginiais taisyklių. 6 ž. Mokytojo prižiūrimas pasirenka ir naudoja pagal amžių tinkamas interneto svetaines, programėles. Įgyvendindamas kūrybinius sumanymus, derina bent dvi mokytojo pasiūlytas vaiko gebėjimus atitinkančias skaitmenines priemones. Domisi kitų ir dalinasi savo sukurtu skaitmeniniu turiniu. Programavimo aplinkose kuria ir vykdo paprastas komandų sekas. Pradeda suprasti, kaip valdomi robotai, išbandydamas sudarytą paprastą programą atpažįsta klaidas ir koreguoja veiksmų seką. Supranta pagrindines skaitmeninio turinio (pvz., nuotraukų, piešinių, vaizdo įrašų) saugaus dalinimosi taisykles.	
Kalbų supratimas <i>Vertybinė nuostata</i> Domisi žodiniiais ir nežodiniais komunikavimo būdais, yra nusiteikęs išklausyti ir suprasti kitą. <i>Esminis gebėjimas</i> Klausosi ir supranta kitų kalbėjimą, amžių atitinkančius įvairaus pobūdžio tekstus.	4 ž. Pradeda išklausyti, suprasti ir reaguoti į tai, ką jam sako, aiškina suaugusysis ar vaikas. 5 ž. Supranta, kad kalbos garsai žymimi raidėmis; atpažįsta savo vardo ir kitas asmeniškai aktualias raides, skaitmenis, supranta aplinkoje matomų kai kurių spausdintų žodžių prasmę; iš klausos atskiria du žodžius, prasidedančius tuo pačiu garsu, supranta knygos viršelio funkciją,	Daiktus ir jų savybes vaikai mokosi suprasti ir pavadinti, kai jų tyrinėjimus lydi mokytojo komentarai, klausimai, grįžtamasis ryšys. Mokosi apie artimiausią aplinką kelti klausimus, į kuriuos atsakoma „taip“ arba „ne“, dalyvauja apklausoje, kai atsakymų skaičius neviršija 12-os. Įsitraukia į diskusijas su mokytoju ir kitais vaikais, kaip gali būti fiksuojami, koduojami duomenys, dalinasi idėjomis, kaip būtų galima juos grafiškai pavaizduoti. Diskutuoja, dalinasi savo pastebėjimais ir kartu sparčiai plečia su ilgio, masės, tūrio (talpos) matavimu susijusį žodyną.

	parodo, kur rašomas knygos autorius, pavadinimas, geba nuspėti turinį pagal knygos pavadinimą, viršelį, iliustracijas. 6 ž. Klausosi draugų ir savo kalbos įrašų; supranta pajuokavimus, dviprasmybes, erzinimus, dažnai girdimus frazeologizmus, humoro elementus, pradeda suprasti kai kurių žodžių ar frazių perkeltinę reikšmę; supranta keletą artimiausioje aplinkoje vartojamų kitos kalbos žodžių. Supranta, kad raštas yra sistema, turinti taisykles. Domisi įvairiais rašytiniais teksta, supranta jam skaitomų sudėtingesnių tekstų turinį.	Aktyviai įsitraukia į bendravimo veiklas, plėtoja kalbos supratimą, „atranda“ žodžių prasmes, ugdosi trumpalaikę ir ilgalaikę atmintį, kalbinę vaizduotę, skatinančią mintis išreikšti žodžiais. Žaisdami, dalyvaudami problemų sprendime, mokosi nepertraukiamai klausytis draugų ir suaugusiųjų kalbos, reaguoti į kalbančiųjų intencijas, suprasti kita kalba kalbančių vaikų norus, pasiūlymus. Kalbos supratimą gilina klausydamiesi amžių atitinkančių ir šiek tiek sudėtingesnių įvairaus stiliaus tekstų, netiesiogiai perduodamų žinučių (laiškų, raštelių), siedami skaitomą tekstą su vaizdine informacija ir numanomu kontekstu. Kūrybiškai naudojasi gestais reikšdami emocijas ir poreikius, bendradarbiaudami. Rodo augantį domėjimąsi ženklais, simboliais, vėliau ir rašytiniais ženklais, suaugusiojo skaitomu tekstu.
Tyrinėjimas <i>Vertybinė nuostata</i> Domisi viskuo, kas vyksta aplinkui, noriai stebi, bando ir samprotauja. <i>Esminis gebėjimas</i> Aktyviai tyrinėja save, socialinę, kultūrinę ir gamtinę aplinką, įvaldo tyrinėjimo būdus (stebėjimą, eksperimentavimą, klausinėjimą), samprotauja apie tai, ką pastebėjo, atrado, pajuto, patyrė.	4 ž. Tyrinėdamas aplinkos objektus ir reiškinius, remiasi patirtimi ir vaizduote. Padedamas pasirenka eksperimentavimui reikalingas priemonės ir medžiagas. Pasako, ką veikė, ką atrado; įvardija, kokias priemonės ar medžiagas pasirinko tyrinėjimui. 5 ž. Stebėdamas, eksperimentuodamas išsiaiškina objektų požymius, medžiagų savybes, išbandydamas atranda objektų paskirtį, lygindamas ir gretindamas ieško panašumų ar skirtumų tarp objektų ir reiškinių,	Supranta, kaip daiktai veikia, kaip tarpusavyje susiję. Tyrinėja, kuo tos pačios rūšies daiktai skiriasi vieni nuo kitų ir nuo kitos rūšies daiktų. Aiškinasi, kaip daiktai keitėsi, kokie jie buvo seniau, kokie dabar, kaip tobulėjo, kaip žmogus juos pritaikė savo poreikiams. Jie lygina praeities ir dabarties daiktus, komentuoja jų išvaizdą, paskirtį, kaip veikia, iš ko pagaminti. Supranta, kad tos pačios paskirties daiktas gali būti pagamintas iš skirtingų medžiagų.

	ižvelgia ryšį tarp objekto sandaros ir paskirties. Paaiškina, kad tyrinėjant su daiktais, medžiagomis, augalais, gyvūnais reikia elgtis atsargiai; kalbėdamas apie tyrinėjimą remiasi jo rezultatais; apibūdina tyrinėjamų objektų požymius, panašumus ir skirtumus; savo stebinius palygina su kitų stebiniais, kartais susieja skirtingus pastebėjimus. 6 ž. Domisi daiktų ir reiškinių savybėmis. Lygina daiktus, medžiagas, augalus, gyvūnus, žmones, atsižvelgdamas į jų požymius, savybes; objektus ir reiškinius tikslingai grupuoja; iš pasiūlytų įrankių, priemonių, medžiagų pasirenka reikiamas tyrinėjimui. Samprotauja apie tai, ką pajuto, patyrė, atrado, sužinojo; remdamasis tyrinėjimo rezultatais kelia klausimus; siūlo idėjas, ką dar būtų galima tyrinėti.	
Problemų sprendimas <i>Vertybinė nuostata</i> Nusiteikęs priimti iššūkius ir spręsti problemas. <i>Esminis gebėjimas</i> Geba atpažinti ir įvardyti iššūkį, problemą, kliūtį, savarankiškai ir drauge su kitais ieško iššūkio įveikos, problemos sprendimo būdų, apsvarsto ir	4 ž. Pasako, kad susidūrė su sunkumais, bando apibūdinti problemas. Nori problemą įveikti, išbando paties taikytus, stebėtus ar naujai sugalvotus veikimo būdus. Veikia taip, kad pasiektų norimą rezultatą. Dalinasi mintimis apie problemos sprendimą. Supranta, kada pavyko įveikti sunkumus.	Susidūręs su sunkumais per veiklą ar kitus sunkumus, juos atpažįsta ir natūraliai priima. Geba savarankiškai ar drauge su kitais jas įveikti. Susidūręs su nauja problema, atsižvelgia į ankstesnę patirtį, taiko turimas žinias ir patirtį. Supranta priimtas sprendimų pasekmes.

pasirenka tinkamus konkrečiai situacijai.	Nepasisekus veiklos nemeta, o pradeda veikti iš naujo arba ją keičia. 5 ž. Dažnai atpažįsta tiek kasdienes, tiek retesnes problemas. Kartais pats ieško iššūkių ir aktyviai sprendžia sunkumus. Aiškinasi problemas kalbėdamas ir klausinėdamas. Bendradarbiauja ieškant sprendimų, siūlo idėjas, atpažįsta trikdžius ir geba nuo jų atsiriboti. Išbando skirtingus sprendimo būdus. Sprendamas problemą samprotauja, kas pavyko (nepavyko), ką galima daryti toliau ar kitaip. 6 ž. Natūraliai priima sudėtingą veiklą ir problemas, noriai jas sprendžia savarankiškai ar su kitais. Naujas problemas vertina iš skirtingų perspektyvų, taiko žinias ir patirtį. Pasirenka tinkamiausią sprendimą, tariasi, priima ir siūlo pagalbą. Stebi sprendimų pasekmes ir jas aptaria.	
Mokėjimas mokytis <i>Vertybinė nuostata</i> Noriai mokosi, džiaugiasi tuo, ką išmoko. <i>Esminis gebėjimas</i> Pradeda valdyti savo mokymosi veiklą, smalsauja, įsitraukia į savo sumanytas ir	4 ž. Paklaustas pasako, parodo, ką nori veikti, išmokti. Susidomėjęs stebi, įsitraukia į bendras veiklas su kitais vaikais, dalinasi tuo, kas sudomino. Imasi iniciatyvos, atkakliai siekia savo tikslo. Geba pasirinkti priemones, medžiagas numatytai veiklai. Komentuoja atliekamą veiklą, pasako,	Nebijo naujų iššūkių, drąsiai kalba apie tai, bando juos. Reiškia savo mintis, ką žino, moka ir ką norėtų sužinoti, išmokti. Geba pats susidėlioti veiksmų planą, kad pasiektų numatytą tikslą, jei reikia jį koreguoja įvairiais būdais, kol pasiekia galutinį tikslą. Dalinasi savo pasiekimais, kas pavyko, o kas ne, ko norėtų dar išmokti ir ką moką.

kitų pasiūlytas veiklas, aktyviai siekia tikslo, stebi, apmąsto ir koreguoja savo veiklos procesą bei rezultatus.	ką jau atliko, ką darys toliau. Pasako, parodo, ką veikė ir ką padarė. 5 ž. Domėdamasis tema, ieško daugiau informacijos ir tenkina smalsumą. Planuoja veiksmus tikslui pasiekti ir juos įgyvendina. Išlieka pozityvus, prisitaiko prie situacijų, prireikus keičia sprendimus. Aptaria savo veiklą, mokymosi procesą, įveiktus iššūkius ir planus ateičiai. 6 ž. Įsitraukia į naują veiklą, drąsiai kalba apie tai ką jau moka, nori išmokti, sužinoti. Planuoja veiksmus, ieško ir atsirenka reikalingą informaciją. Stebi ir koreguoja savo veiklą, išbando įvairius būdus, kol pasiekia tikslą. Dalijasi patirtimi, reflektuoja, ką išmoko, kas pavyko (nepavyko), ir ką dar nori išbandyti, išmokti.	
--	--	--

Ugdymosi kontekstai ir pedagogo vaidmuo, strategijos, metodai, būdai

Pedagogo vaidmuo ugdymo(si) srityje „Tyrinėju ir pažįstu aplinką“ orientuotas žadinti vaikų prigimtinių smalsumą sužinoti, suprasti, patirti. Mokytojas skatina vaikų domėjimąsi aplinkos objektais ir reiškiniiais, pasitelkdam įvairius metodus, kaip stebėjimas, eksperimentavimas, skaitmeninės technologijos, kūrybinės veiklos, išvykos. Pedagogai taip pat užtikrina, kad ugdymo(si) veiklose būtų subalansuotas vaikų savarankiškas žaidimas ir struktūruota veikla pagal taisykles. Mokytojo vaidmuo yra palaikyti vaikų pastangas aiškinti savo veiksmus, rasti argumentus ir lanksčiai taikyti įgytą patirtį naujose situacijose. Strategijos ir metodai apima personalizuotą, savivaldų, dialogišką, judrų, tyrinėjantį, kūrybinį ir reflektuojantį ugdymą(si). Tai skatina vaikus patirti ir suprasti aplinką visais pojūčiais, gilinti supratimą ir plėtoti gebėjimus.

**Ugdymo(si) sritis „Kuriu ir išreiškiu“
Ugdymo turinys 1-3 metų vaikams**

Pasiekimų sritis	Pirmi-treti metai	Ugdymo(-si) gairės iš vaiko perspektyvos
Estetinis suvokimas <i>Vertybinė nuostata</i> Domisi, gėrissi, grožisi gamtine ir kultūrine aplinka. <i>Esminiai gebėjimai</i> Atpažįsta įvairius gamtinės ir kultūrinės aplinkos reiškinius, reaguoja į juos, jaučia, suvokia ir, remdamasis savo supratimu, aptaria estetinius jų ypatumus, dalinasi asmeninėmis estetinėmis patirtimis, džiaugiasi savo ir kitų kūryba.	1 ž. Judesiais, krykštavimu parodo, kad girdi pažįstamą melodiją, mato pažįstamą žmogų, žaislą, paveikslą. 2 ž. Atpažįsta (suklūsta, rodo) kai kuriuos jau girdėtus muzikos kūrinius, matytą judesio raišką, vaidinimo veikėjus, dailės kūrinius, gamtos objektus ir reiškinius, jais stebisi. 3 ž. Turi savo nuomonę tai kas jam (patinka, nepatinka) apie savo ir kitų kūrybą bei aplinką. Džiaugiasi, rodo, ką nors sako kitiems apie savo kūrybą.	Klausosi mokytojų parinktos įvairių stilių, epochų ir kultūrų muzikos, kad būtų kuriama turtinga muzikinė aplinka, formuojamas estetikos pojūtis. Stebi ir tyrinėja aplinkos objektus ir reiškinius, patraukiančius jų dėmesį savo vizualinėmis savybėmis; stebi ir reaguoja į mokytojo santykį su aplinkos objektais (susižavėjimą, grožėjimąsi). Jautrumas vizualiojo pasaulio ypatumams plėtojasi mokykloje estetiškai ir saikingai naudojant spalvą, apšvietimą, medžiagiškumą, vaikams turint galimybę aplinkos daiktus ir objektus ne tik stebėti, bet ir liesti, matyti iš skirtingų perspektyvų ir pan.
Meninė raiška <i>Vertybinė nuostata</i> Domisi menų kalbomis, jaučia meninės raiškos džiaugsmą. <i>Esminiai gebėjimai</i> Pagal savo išgales tyrinėja menų kalbas, spontaniškai ir tikslingai išreiškia emocijas, išpūdžius, mintis, idėjas jau įvaldytomis meninės raiškos priemonėmis, atpažįsta savo meninius pomėgius, vartoja paprasčiausias jam žinomas ir suprantamas menines	1 ž. Žaidžia grafinės raiškos priemonėmis, išgaudamas skirtingus pėdsakus: taškus, įvairių krypčių brūkšnius, linijas. Imituoja kai kuriuos pažįstamus melodinius ir ritminius darinius. 2 ž. Pasirenka patinkančius judėjimo būdus; judesiu pradeda vaizduoti gyvūnus; stebi kitus ir pradeda šokti kartu su jais. Žaisdamas reiškia poreikius ir skirtingas nuotaikas, tyrinėja savo kūno ir balso galimybes. 3 ž. Žaisdamas su erdvinėmis ir grafinėmis priemonėmis bei medžiagomis, tyrinėja ant skirtingų paviršių paliktus pėdsakus ar išgautus	Įvaldę savo kūno judesius, vaikai vis plačiau juda erdvėje ir, žaisdami su įvairiais objektais bei daiktais, drąsiai tyrinėja juos supančią aplinką. Žaisdami su tikslingai atrinktais žaislais (lėlėmis, mašinytėmis, gyvūneliais, indeliais ir kt.), vaikai išmoksta pasirinkti arba ir patys susikurti erdves savo žaidimams. Vaikams žaidžiant nuolat, jų gebėjimai tobulėja, jie ima žaisti didesnėse grupelėse, išmoksta tikslingai kurti žaidimo erdves ir konstruoti sudėtingesnius žaidimo siužetus, pasitelkdami vaizduotę ir įtraukdami fantastinių elementų. Mėgdžiodamas aplinkos garsus, sutelkia dėmesį į aplinką, pradeda suvokti struktūrą, atkartoja toninius ir ritminius darinius, pradeda suprasti dainavimo ir kvėpavimo svarbą, skandavimą

sąvokas savo patirčiai išreikšti.	vaizdus, mėgaujasi skirtingais potyriais. Kuria statinius, lipdinius, keverzones ar „galvakojus“. Vienas ir kartu su kitais dainuoja nesudėtingas dainėles, jų tekstą interpretuoja kūno judesiais. Imituoja ritmo ir melodinius darinius, vis tiksliau išlaiko ritminį pulsą. Įvardija arba parodo, kad supranta kai kuriuos muzikos kontrastus. Atlieka paprastus ratelius ir dainuojamuosius žaidimus, bandydamas nustatyta kryptimi koordinuotai judėti su kitais. Išbando balso, kūno ir mimikos reiškias ir priemones, siekdamas emocinio poveikio aplinkiniams pasirenka pritarimo sulaukusias reiškias.	derina su judėjimu. Žaisdami muzikinius žaidimus, vaikai geriau susitelkia, įsitraukia į muziką, išlaiko ir plėtoja įgimtą domėjimąsi muzika. Turtinančioje muzikinėje aplinkoje vaikai mokosi vis tiksliau suvokti, imituoti ir atskirti ritminius bei melodinius darinius, įgydami muzikos kalbos pradmenis. Vaikai juda natūraliai, džiaugsmingai, jų judesys yra spontaniškas, neturintis struktūros. Judesio kalba jie išreiškia savo mintis ir emocijas, pažįsta pasaulį per fizinę ir jutiminę patirtį. Palankioje erdvėje judėdamas vaikas pradeda jausti laiką – suvokia laiko trukmę, supranta judėjimo tempą, juda greitai arba lėtai, jaučia ritmą, instinktyviai šokinėja pagal tolygų ritmą. Vaikai stebi ir tyrinėja aplinkos objektus ir reiškinius, patraukiančius jų dėmesį savo vizualinėmis savybėmis. Per ugdymo(si) aplinkos stebėjimą ir tyrinėjimą (analizuojant, lyginant, kategorizuojant) ima suprasti aplinkos daiktų ir objektų formas, spalvas, dydžius, kontūrus, ant jų krintančią šviesą, šešėlius ir kt. Vaikų literatūra, įvairios teatro meno (lėlių, šokio, cirko ir kt.) formos yra įvairiapusiškai panaudojamos veikloje. Mokytojas palaiko ir paskatina kūrybišką vaiko raišką pastebėdamas, įsitraukdamas ir pats ją modeliudamas.
Gebėjimas žaisti <i>Vertybinė nuostata</i>	1 ž. Atsiliepia į artimų suaugusiųjų prisilietimus ir žaidinimus, kartoja labiausiai pasisėkusius ir pritarimo	Nuo gimimo vaikai, spontaniškai judėdami ir sąveikaudami su aplinka, ima pažinti savo kūno galimybes. Suaugusiesiems žaidinant, instinktyvūs ir

Nusiteikęs kartu su kitais vaikais plėtoti žaidimus, kurdamas vaikų žaidimo kultūrą. <i>Esminiai gebėjimai</i> Individualiai ir drauge su kitais žaidžia ir pats kuria įvairius žaidimus: režisūrinius, vaidmenų ir žaidimus su taisyklėmis, moka laikytis skirtingų žaidimų taisyklių.	sulaukusius judesius ir garsus, ima jais žaisti, manipuliuoti, turi savo mėgstamų pasikartojančių judesių ir garsų „repertuarą“, siekia socialinio atsako. 2 ž. Pamėgdžioja suaugusįjį, siekia jo dėmesio ir palaikymo, džiaugiasi bendrais žaidimais, juos nuolat kartoja. Inicijuoja ir palaiko žaismingas socialines sąveikas, turi savo bendravimo „kalbą“. Drąsiai juda erdvėje, tyrinėja supančią aplinką, eksperimentuoja su įvairiais žaislais ir daiktais. 3 ž. Žaidžia su suaugusiuoju ar kitu vaiku, pradeda derinti savo veiksmus su kito žaidėjo veiksmais. Tikslingai renkasi žaislus, pasirenka arba pats susikuria erdvę žaidimui. Kartodamas veiksmus žaidžia vieną išiminsį įvykį, jungia du tris žaidybinius veiksmus į paprastą kasdienį siužetą. Individualiai ar dviese žaidžia paprastą režisūrinį ar vaidmenų žaidimą, laikosi žaidimo vaidmens taisyklių.	spontaniški vaikų judesiai darosi vis tikslingesni ir pasikartojantys. Dėl džiaugsmingos aplinkinių reakcijos vaikai labiausiai pasisėkusių judesių ir garsų vis tikslingiau kartoja, ima jais žaisti. Vaikas su suaugusiaisiais žaismingai kuria bendravimo „kalbą“ ir išgyvena bendrumo jausmą. Tokiuose abipusiuose žaidimuose, vaikas pažįsta savo kūno ribas ir galimybes, veido, balso išraiškingumą ir išmoksta inicijuoti bei palaikyti žaismingas socialines sąveikas, susikurdamas artimumo ir saugumo jausmą. Vaikų veikimas su daiktais yra suaugusiųjų veiksmų pamėgdžiojimas, nukreiptas į socialinių sąveikų su kitais užmezgimą ir palaikymą.
Kūrybiškumas <i>Vertybinių nuostatų</i> Nusiteikęs drąsiai kurti ir autentiškai išreikšti save, noriai tyrinėti naujas idėjas. <i>Esminiai gebėjimai</i> Pasitelkia patirtį ir vaizduotę, tyrinėja	1 ž. Pastebi ir smalsiai, gyvai reaguoja į aplinkoje esančius pažįstamus ir naujus vizualius ir garsinius stimulus. Džiaugsmingai reaguoja į savo paties veikimą ir žaismingai atkartoja tai, kas jam patiko. 2 ž. Žaismingai, neįprastais būdais tyrinėja daiktus, garsus, judesius,	Juda natūraliai, džiaugsmingai, jų judesys yra spontaniškas, neturintis struktūros. Judesio kalba jie išreiškia savo mintis ir emocijas, pažįsta pasaulį per fizinę ir jutiminę patirtį.

savo ir kitų idėjas, randa būdų ir priemonių parodyti originalumą ir išradingumą įgyvendindamas kūrybinius sumanymus, aptaria tai su kitais.	kvapus, skonius. Išgauna, komponuoja patikusius garsus, judesius, veiksmus, objektus, atrasdamas naujus veikimo būdus. Teikia pirmenybę tam tikrai kūrybinei veiklai, ilgiau įsitraukdamas į tai, ką mėgsta. 3 ž. Pakartotinai sugrįžta prie dominančių raiškos būdų tyrinėjimo. Perkuria patikusius garsus, judesius, veiksmus, vaizdus, atrasdamas naujus derinius. Žaisdamas atlieka įsivaizduojamus menamus veikėjo veiksmus. Rodo susidomėjimą kitų kūryba ir norą veikti kartu su kitais.	
Tyrinėjimas <i>Vertybinė nuostata</i> Domisi viskuo, kas vyksta aplinkui, noriai stebi, bando ir samprotauja. <i>Esminiai gebėjimai</i> Aktyviai tyrinėja save, socialinę, kultūrinę ir gamtinę aplinką, įvaldo tyrinėjimo būdus (stebėjimą, eksperimentavimą, klausinėjimą), samprotauja apie tai, ką pastebėjo, atrado, pajuto, patyrė.	1 ž. Deda į burną, uodžia, stengiasi pamatyti, išgirsti, paliesti, paimti žaislus ir kitus daiktus; guguoja ir tyrinėja savo balsą; eksperimentuoja judesiu. Emocijomis, veido išraiška, judesiais, garsu parodo tyrinėjimo džiaugsmą. 2 ž. Išbando naujus tyrinėjimo būdus; tyrinėdamas pasitelkia visus pojūčius: stebi, liečia, uosto, ragauja, klausosi; tyrinėja savo kūną ir jo galimybes, skirtingas medžiagų faktūras, išbando žaislus ir daiktus. 3 ž. Smalsauja, stebisi; atsargiai elgiasi su nepažįstamais daiktais ir medžiagomis. Stebi ir bando aiškintis, kas tai yra, kaip tai veikia, vyksta. Fantazuoja ir eksperimentuoja su gamtine medžiaga, formomis,	Spontaniškai judėdami ir sąveikaudami su aplinka, ima pažinti savo kūno galimybes. Įvaldę savo kūno judesius, vaikai vis plačiau juda erdvėje ir, žaisdami su įvairiais objektais bei daiktais, drąsiai tyrinėja juos supančią aplinką. Spontaniškai tyrinėja mokytojo pasiūlytas vizualinės raiškos priemones: jas liečia, judina, brauko, spaudo, teploja dažais, pirštukais, pastebi pėdsaką, spalvą, liniją, dėmę, pajaučia tekstūrą, skirtingų faktūrų medžiagiškumo paviršius.

	dydžiais, kiekiais, spalvomis, judesiu, mimika. Tyrinėdamas atranda naujus veikimo būdus.	
Emocinių suvokimas ir raiška Vertybinė nuostata Domisi savo ir kitų emocijomis bei jausmais. Esminiai gebėjimai Atpažįsta, atliepia, įvardija, aptaria savo ir kitų emocijas ar jausmus, jų priežastis, įprastose ramiose situacijose emocijas ir jausmus išreiškia tinkamais, kitiems priimtinais būdais, žodžiais ir elgesiu atliepia kito jausmus.	2 ž. Reaguoja į kito vaiko ar suaugusiojo džiaugsmo, liūdesio, pykčio emocijų išraiškas. 3 ž. Pradeda atpažinti, ką jaučia, turi savus emocijų ir jausmų raiškos būdus, pradeda vartoti emocijų pavadinimus. Domisi kito vaiko ar suaugusiojo įvairių emocijų ir jausmų raiška, pastebi aiškiai reiškiamas emocijas, į jas skirtingai reaguoja.	Dėl džiaugsmingos aplinkinių reakcijos vaikai labiausiai pasisėkusių judesių ir garsų vis tiksliau kartoja, ima jais žaisti, manipuliuoti, siekdami socialinio atsako.

Ugdymo(si) pasiekimai 4- 6 metų

Pasiekimų sritis	Ketvirtį-šešti metai	Ugdymo(-si) gairės
Estetinis suvokimas Vertybinė nuostata Domisi, gėrasi, grožisi gamtine ir kultūrine aplinka. Esminiai gebėjimai Atpažįsta įvairius gamtinės ir kultūrinės aplinkos reiškinius, reaguoja į juos, jaučia, suvokia ir, remdamasis savo supratimu, aptaria estetinius jų ypatumus, dalinasi asmeninėmis	4 ž. Džiaugiasi, gėrasi menine veikla, noriai dainuoja, šoka, vaidina, piešia, su nuostaba stebi gamtos ir aplinkos grožį. Atkreipia dėmesį į kūrinių ypatumus: spalvų, judesių, garsų įvairovę, muzikos, šokio nuotaiką. 5 ž. Noriai įsitraukia ir mėgaujasi muzikavimu, šokiu, vaidyba, dailės veikla. Grožisi žmogaus sukurtos aplinkos ir gamtos spalvomis, formomis, garsais. Demonstruoja savitą estetinį skonį. Pasako, kas patiko – nepatiko, gerai – blogai, gražu – bjauru; ką patyrė dainuodamas, šokdamas,	Klausosi mokytojų parinktos įvairių stilių, epochų ir kultūrų muzikos, kad būtų kuriama turtinga muzikinė aplinka, formuojamas estetikos pojūtis. Jautrumas vizualiojo pasaulio ypatumams plėtojasi mokykloje estetiškai ir saikingai naudojant spalvą, apšvietimą, medžiagiškumą, turint galimybę aplinkos daiktus ir objektus ne tik stebėti, bet ir liesti, matyti iš skirtingų perspektyvų ir pan. Vaikų grafinė ir spalvinė raiška tampa įvairesnė, meninių sąvokų žodynas platesnis, kai mokytojo paskatinti jie stebi, analizuoja, aptaria, grožisi savo, kitų vaikų ir profesionalių menininkų sukurtais kūriniais. vaikai pažįsta ir patiria teatro meno reiškinius mokykloje ir už jos ribų stebėdami ir dalyvaudami teatro pastatymuose ikimokyklinio amžiaus vaikams: šokio, lėlių, dramos, operos ir kt.

estetinėmis patirtimis, džiaugiasi savo ir kitų kūryba.	vaidindamas, piešdamas. Rodo pasitenkinimą bendra veikla ir kūryba, gėrįsi savo ir kitų menine veikla, geru elgesiu, darbais. 6 ž. Įgyvendindamas naujas kūrybines idėjas nebijo eksperimentuoti, laužyti taisykles ir normas, žaismingai stulbinti. Pasakoja apie matytus dailės kūrinius, patirtą muziką, vaidinimą, šokį, jų siužetus, veikėjus, nuotaiką; gamtoje ir žmogaus sukurtoje aplinkoje kilusius vaizdinius. Siūlo, kaip savo aplinkoje ir už mokyklos ribų panaudoti tai, kas jam patinka ir priimtina. Vertina savo ir kitų kūrybinę veiklą, pasakydamas vieną kitą argumentą.	
Meninė raiška <i>Vertybinė nuostata</i> Domisi menų kalbomis, jaučia meninės raiškos džiaugsmą. <i>Esminiai gebėjimai</i> Pagal savo išgales tyrinėja menų kalbas, spontaniškai ir tikslingai išreiškia emocijas, išpūdžius, mintis, idėjas jau įvaldytomis meninės raiškos priemonėmis, atpažįsta savo meninius pomėgius, vartoja paprasčiausias jam žinomas ir suprantamas menines sąvokas savo patirčiai išreikšti.	4 ž. Grafiškai pavaizduoja skirtingas linijas (storas, plonas, vingiuotas ir pan.), skirtingo dydžio dėmes, formas. Pradedą kurti objektų vaizdus. Aiškiai skiria kalbėjimą nuo dainavimo, tyrinėja savo balso galimybes. Juda rateliu dešinėn ar kairėn, pirmyn, atgal, išvaizduojama linija. Kurdamas vaidmenį naudoja išraiškingus kūno judesius, veido mimiką, balso intonacijas, pradeda kurti dialogą tarp veikėjų, siūlo idėjas, naudoja grupėje esančias priemones: lėles, kaukes, kostiumų detales. 5 ž. Tyrinėja skirtingų technikų naudojimo vienam kūrybiniam darbui	Įgudę žaisti žaidimus su taisyklėmis vaikai noriai žaidžia mokytojo pasiūlytus didaktinius ugdomojo pobūdžio žaidimus ir patys pradeda juos kurti. Patinka kurti savo žaidimus ir juos žaisti su grupės draugais ir mokytojais. Savarankiškai žaisdami ir kurdami vis naujus žaidimus, vaikai sutelkia visus savo gebėjimus, atskleidžia savo pomėgius ir stiprybes. Girdėdami įvairias dermes ir intonacinius bei ritminius darinius aplinkoje, vaikai plečia savo muzikinį žodyną. Muzikuodami kūno perkusija ir instrumentais, lavina motoriką ir raumenų kontrolę, kai reikia sugriebti, kratyti, mušti, trinti ir t. t. Groja nustatytu pulsu, instrumentais pakartoja trumpus ritmo darinius. Judesiu rodo muzikinę frazę, vis geriau imituoja pažįstamą medžiagą, gerina kvėpavimo įgūdžius, plečia vokalinį diapazoną, spontaniškai dainuoja dainas, kuriose juntamas metras, pasikartojantys ritmo dariniai ir tonacija.

	sukurti galimybes: tapo, piešia, aplikuoja, lipdo, konstruoja ar pan. Žaisdamas, tyrinėdamas skiria ir palygina vokalinėje bei instrumentinėje muzikoje naudojamus kontrastus. Atlieka įvairių dainų repertuarą. Šoka sukamuosius ratelius poroje. Šokdamas išlaiko pusiausvyrą, reguliarių ir gilų kvėpavimą. Tyrinėja pasirinkto personažo savybes, pasiūlo jų raiškos galimybes. 6 ž. Turi išankstinį kūrybinį sumanymą, nuosekliai bando jį įgyvendinti; įgyvendindamas įvairias idėjas dažniausiai tikslingai pasirenka dailės priemones ir technikas. Tyrinėdamas ir išbandydamas garsų pasaulį balsu, instrumentais ir aplinkoje esančiais daiktais, lygina, apibūdina, grupuoja garsus. Siūlo naujus šokio raiškos būdus, eksperimentuoja, kaip judesiais galima pavaizduoti įvairias emocijas ir nuotaikas, charakteringus veikėjų judesius. Tyrinėja simbolinio personažo esmines savybes, emocijas ir jausmus, juos perteikia charakteringais kūno judesiais, veido išraiškomis, balso intonacijomis.	Judėdami mėgaujasi įvairiais judesiais, padedami mokytojų, tyrinėja tempą, ritmą, dinamiką ir erdvę, susipažįsta su judėjimo įvairove, patiria judesio elementus ir jų derinius, susieja spontaniškus judesius su šokio elementais. Šokdami šokius susipažįsta su įvairiomis kultūromis, jas patiria, taip pat atranda skirtingus mokymosi būdus (šokti vienam, šokti poroje, šokti ratelyje ir kt.). Mokydamiesi šokių, supranta jų kompoziciją (šokio žingsnius, sekas, stilių, judėjimo kryptį, erdvę), stebi kitus, derina šokio meną su kitais menais ir kalba, nusako šokio tempą, nuotaiką. Piešdami ir kurdami su įvairiomis priemonėmis ir piešimo įrankiais, plėtoja savo grafinę ir spalvinę raišką. Spontaniškai kuriamų vaizdų atradimas, stebėjimas, tyrinėjimas perauga į tikslingą grafinių ir spalvinių vaizdų kūrimą – piešimą. Per improvizacinio pobūdžio vaidybą kartu su bendraamžiais ir suaugusiais tyrinėja temas, kylančias iš jų patirčių, vaizduotės, įkvėptas skaitomų literatūros, muzikos, teatro ar dailės kūrinių.
Gebėjimas žaisti <i>Vertybinė nuostata</i>	4 ž. Žaisdamas su kitais stengiasi derinti žaidybinius veiksmus, vartoja kalbą vaidmeniui atlikti, žaidimo eigai	Žaisdami su tikslingai atrinktais žaislais (lėlėmis, mašinytėmis, gyvūnėliais, indeliais ir kt.), išmoksta pasirinkti arba ir patys susikurti erdves savo žaidimams.

Nusiteikęs kartu su kitais vaikais plėtoti žaidimus, kurdamas vaikų žaidimo kultūrą. <i>Esminiai gebėjimai</i> Individualiai ir drauge su kitais žaidžia ir pats kuria įvairius žaidimus: režisūrinius, vaidmenų ir žaidimus su taisyklėmis, moka laikytis skirtingų žaidimų taisyklių.	aptarti ir nesutarimams spręsti. Drauge su kitais tikslingai kuria žaidimo erdvę, pritaiko vietą, atsirenka žaidimui reikalingas priemones, žaislus. Individualiai, dviese, trise žaidžia nesudėtingus režisūrinius ir vaidmenų žaidimus. Kuria išplėtotas pažįstamas kasdienės socialines situacijas siedamas kelis ar daugiau įvykių. Geba laikytis žaidime prisiimto vaidmens, siekia tiksliai atlikti pasirinkto vaidmens funkcijas, turi mėgstamą vaidmenį. 5 ž. Sėkmingai sąveikauja su kitais, buriasi į didesnės 3–5 vaikų grupes. Susitaria dėl bendros žaidimo temos, idėjos, eigos, vaidmenų pasidalinimo ir erdvės. Vartoja kalbą tardamiesi, planuodami žaidimą, plėtodami vaidmenis ir sprenddami konfliktus. Tikslingai pasirenka arba susikuria žaidimo erdvę, žaidžia menamoje erdvėje arba apsibrėžia erdvę simboliniais veiksmais. Žaisdamas improvizuoja, kuria vis sudėtingesnius siužetus, kuriuose susipina realios patirtys su fantastiniais elementais ir personažais. Nesunkiai geba laikytis siužetinio vaidmenų žaidimo taisyklių ir vaidmens funkcijų. Padedamas labiau įgudusių vaikų ar suaugusiųjų laikosi judriųjų,	Įgudę žaisti režisūrinius žaidimus individualiai ir dviese, pamažu pereina prie siužetinių vaidmenų žaidimų. Prisiimdami apibendrintus vaidmenis, kuria jiems pažįstamas kasdienės socialines situacijas, žaidimo siužetą sudaro vienas ar du pasikartojantys įvykiai. Ima žaisti didesnėse grupelėse, išmoksta tikslingai kurti žaidimo erdves ir konstruoti sudėtingesnius žaidimo siužetus, pasitelkdami vaizduotę ir įtraukdami fantastinių elementų. Prieš žaisdami aptaria žaidimo temą, planuoja siužetą, lanksčiai kaitalioja vaidmenis, patys kontroliuoja vienas kito veiksmus. Paskatinti, gerai žaidžiantys vaikai nesunkiai jungiasi į kolektyvinius režisūrinius žaidimus, įtraukia kitus grupės vaikus, ir suaugusiuosius. Žaidimus su taisyklėmis ima žaisti padedami labiau įgudusių vaikų arba suaugusiųjų. Pradėdami nuo paprastų dėlionių, mozaikų, judrių gaudynių, slėpynių ir įvairių stalo žaidimų, palaipsniui pereina prie sudėtingesnių žaidimų formų. Noriai žaidžia didaktinius ugdomojo pobūdžio žaidimus ir patys pradeda juos kurti.
---	--	--

	stalo ir kitų žaidimų taisyklių. 6 ž. Mokytojo paskatintas nesunkiai įsitraukia į kolektyvinius režisūrinius žaidimus, kuria naratyvinius žaidimų pasaulius. Žaidime vartoja išplėstinę kalbą, pradeda žaisti vaizduotės žaidimus vien kalbėdamasis. Mėgsta žaisti netradicinėse erdvėse (kieme, gamtoje), išradingai jas pritaikydamas žaidimui. Tvarko žaidimo erdves prieš žaidimą ir jį baigus. Žaisdamas su kitais lanksčiai kaitalioja vaidmenis, kontroliuoja savo ir kitų veiksmus, konstruktyviai sprendžia kylančius nesutarimus. Laikosi taisyklių dalyvaudamas kolektyviniuose sportiniuose, judriuosiuose ir didaktiniuose žaidimuose.	
Kūrybiškumas <i>Vertybinė nuostata</i> Nusiteikęs drąsiai kurti ir autentiškai išreikšti save, noriai tyrinėti naujas idėjas. <i>Esminiai gebėjimai</i> Pasitelkia patirtį ir vaizduotę, tyrinėja savo ir kitų idėjas, randa būdų ir priemonių parodyti originalumą ir išradingumą įgyvendindamas kūrybinius sumanymus, aptaria tai su kitais.	4 ž. Veikdamas pasitelkia vaizduotę. Pastebi, išbando, kaip įvairios medžiagos, priemonės ir daiktai gali būti naudojami skirtingais būdais siekiant kūrybinio rezultato. Įprastus veikimo būdus papildo naujais netikėtais judesiais, garsais, pasakojimu, grafiniais vaizdais, keičia objektų konstrukcijas, paskirti. Žaisdamas prisiima menamus vaidmenis, kuria siužetus, spontaniškai keičia žaidimo taisykles. Pasako, kodėl jam patinka tam tikras kūrinys. Pasirenka kurti vienokiu ar kitokiu būdu, renkasi mėgstamas veiklas ir veikimo būdus. Domisi tuo,	Patinka kurti savo žaidimus ir juos žaisti su grupės draugais ir mokytojais. Savarankiškai žaisdami ir kurdami vis naujus žaidimus, sutelkia visus savo gebėjimus, atskleidžia savo pomėgius ir stiprybes. Šokdami tyrinėja, fantazuoja, eksperimentuoja su garsais, balsais, judesiais, fizinėmis medžiagomis ir siužetais, generuoja idėjas tolesniam kūrybos etapui. Patiria džiaugsmą kurdami įvairias dvimates ir trimates figūras, objektus ir kompozicijas iš įvairaus dydžio įprastų ir netikėtų priemonių bei medžiagų. Drauge su suaugusiaisiais dalyvauja improvizacinio pobūdžio teatralizuotuose renginiuose (tradicinėse šventėse, pasakų vaidinimuose su lėlėmis ir pan.).

	ką veikia, kuria kiti vaikai. 5 ž. Generuoja naujas idėjas, fantazuoja apie tai, ką nori sukurti. Neįprastai naudoja įvairias medžiagas, priemones ir kūrybos būdus įvairiose kasdienio gyvenimo ir veiklos srityse. Autentišką pasaulio matymą išreiškia įvairiais būdais, keičia, pertvarko savo kūrybines idėjas, siūlo kelis jų variantus. Supranta ir nusako konkretaus savo kūrinio paskirtį. Pasakoja apie tai, ką sukūrė, apie pasirinktus kūrybos būdus, medžiagas, priemones. 6 ž. Domisi, fantazuoja, užduoda klausimus apie kūrybinę veiklą, išbando įvairias naujas kūrybos priemones, būdus, sritis. Savo kūryboje atkartoja pastebėtus kitų kūrybos elementus. Numato, kaip ir kokiomis priemonėmis sieks kūrybinio rezultato, padedamas sprendžia kūrybinius iššūkius, pagal savo įsivaizdavimą siekia pabaigti kūrybinį darbą, paskatintas jį tobulina. Dalinasi savo kūryba artimoje aplinkoje, pasakoja apie kūrybos procesą, paaiškina, kas jam svarbu ir įdomu, pasako, kam skirti jo paties ir kitų žmonių kūrybos rezultatai.	
Tyrinėjimas	4 ž. Tyrinėdamas aplinkos objektus ir reiškinius, savo ir kitų veiklos	Judėdami mėgaujasi įvairiais judesiais, padedami mokytojų, tyrinėja tempą, ritmą, dinamiką ir erdvę, susipažįsta su judėjimo

<i>Vertybinė nuostata</i> Domisi viskuo, kas vyksta aplinkui, noriai stebi, bando ir samprotauja. <i>Esminiai gebėjimai</i> Aktyviai tyrinėja save, socialinę, kultūrinę ir gamtinę aplinką, įvaldo tyrinėjimo būdus (stebėjimą, eksperimentavimą, klausinėjimą), samprotauja apie tai, ką pastebėjo, atrado, pajuto, patyrė.	elementus, temas ir siužetus, remiasi patirtimi ir vaizduote. Padedamas pasirenka eksperimentavimui reikalingas priemones ir medžiagas. Pasako, ką veikė, ką atrado; įvardija, kokias priemones ar medžiagas pasirinko tyrinėjimui. 5 ž. Atskleidžia savo interesus, tikslingai keldamas klausimus apie gyvosios ir negyvosios gamtos bei žmogaus sukurtus objektus, reiškinius, jų požymius. Domisi nedaiktinių reiškinių (pvz., garsų, judesių) paskirtimi ir estetika. Stebėdamas, eksperimentuodamas išsiaiškina objektų požymius, medžiagų savybes. 6 ž. Domisi daiktų ir reiškinių savybėmis, tyrinėja, kaip auga augalai ir gyvūnai, kaip auga ir keičiasi jis pats; kaip žmonės gyveno seniau ir kaip gyvena dabar; kaip jie gyvena kitose šalyse, kuo jie panašūs ir kuo skiriasi. Lygina daiktus, medžiagas, augalus, gyvūnus, žmones, atsižvelgdamas į jų požymius, savybes. Samprotauja apie tai, ką pajuto, patyrė, atrado, sužinojo; remdamasis tyrinėjimo rezultatais kelia klausimus; siūlo idėjas, ką dar būtų galima tyrinėti.	įvairove, patiria judesio elementus ir jų derinius, susieja spontaniškus judesius su šokio elementais.
Emocinių suvokimas ir raiška <i>Vertybinė nuostata</i> Domisi savo ir kitų emocijomis bei	4 ž. Atpažįsta kitų emocijas ir jausmus pagal veido išraišką, elgesį, veiksmus, jas atliepia, imituoja vaidmenų žaidimuose.	Atlikdami simbolinius vaidmenis, naudoja išraiškingus kūno judesius, veido mimiką, balso intonacijas, giliai išgyvena kuriamas situacijas ir kartu mokosi tiksliau, aiškiau, autentiškai, kūrybiškai perteikti savo išgyvenimus kitiems vaikams ir

jausmais. <i>Esminiai gebėjimai</i> Atpažįsta, atliepia, įvardija, aptaria savo ir kitų emocijas ar jausmus, jų priežastis, įprastose ramiose situacijose emocijas ir jausmus išreiškia tinkamais, kitiems priimtinais būdais, žodžiais ir elgesiu atliepia kito jausmus.	5 ž. Atpažįsta ir pavadina savo emocijas bei jausmus, įvardija situacijas, kuriose jie kilo. Emocijas ir jausmus dažniausiai išreiškia sau ir kitiems priimtinais būdais. 6 ž. Apibūdina savo emocijas ir jausmus, skirtingus jų raiškos būdus, pakomentuoja emocijas ir jausmus sukėlusias situacijas bei priežastis.	artimiems suaugusiesiems. Atskiri judesiai, o vėliau ir jų deriniai padeda išlaisvinti kūno koordinaciją ir plastiškumą, todėl jis pradeda judėti erdvėje įsivaizduojama vingiuota linija, mokosi koordinuoti savo kūną. Muzika pasitelkiama atsipalaidavimui, aktyvinimui, nusiramimui ir kitokioms nuotaikoms reguliuoti;
---	--	---

Ugdymosi kontekstai ir pedagogo vaidmuo, strategijos, metodai, būdai

Plėtojant ugdymo(si) sritį „Kuriu ir išreiškiu“ pedagogas skatina vaikų įsitraukimą spontaniškai tyrinėti, eksperimentuoti, išbandyti įvairias kūrybines medžiagas bei priemones, sukuriant asmeninio pasirinkimo galimybes. Jis stebi vaikų pastangas, individualią, autentišką raišką, reaguoja į jų kūrybinį procesą, padėdamas jiems tęsti, įgyvendinti savo idėjas, skatina komandinį kitų vaikų įsitraukimą. Pedagogas skatina vaikų žaismingumą, simbolinį mąstymą ir socialinį bendravimą, kuriant ir įvaldant įvairias žaidimo formas bei stiprinant improvizacinius įgūdžius.

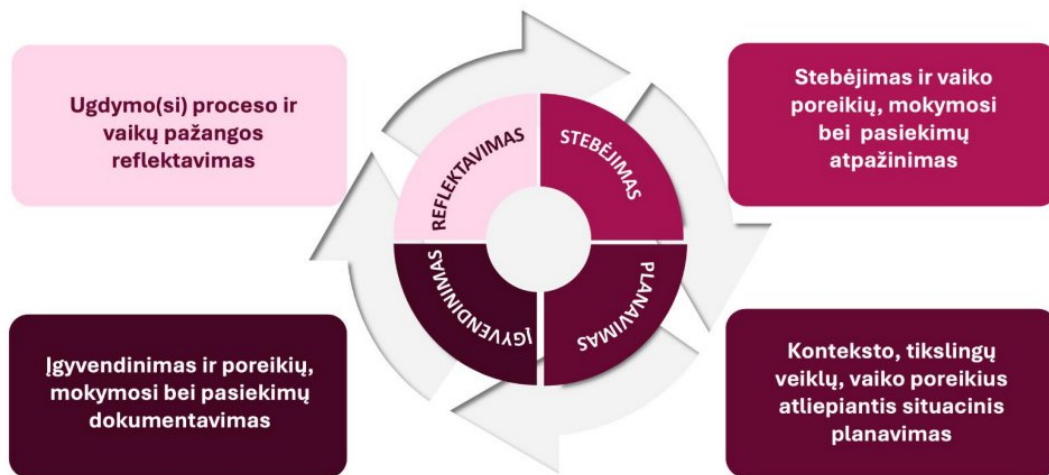
Kuriant ugdymo(si) kontekstus, organizuoti aplinkas, kurios skatintų vaikų kūrybiškumą, saviraišką ir tyrinėjimo džiaugsmą. Šie kontekstai apima įstaigos vidaus ir lauko aplinkas. Pedagogas planuoja „Darželis be sienų“ veiklas, organizuodamas išvykas į parkus, muziejus, kitus socialinės paskirties ir kultūrinius objektus.

Kontekstuose dėmesys sutelkiamas į vaikų iniciatyvą, kurią palaiko patraukli patyriminė aplinka. Vaikai laisvai renka veiklas, medžiagas, priemones, veikimo vietas, laiką. Kontekstai yra modeliuojami taip, kad būtų palaikoma vaikų saviraiška, suteikiant jiems galimybę išbandyti įvairias veiklos formas, pristatyti savo kūrybinę patirtį skirtingais būdais.

V SKYRIUS

VAIKŲ UGDYMO SI PAŽANGA, UGDYMO SI TĖSTINUMAS

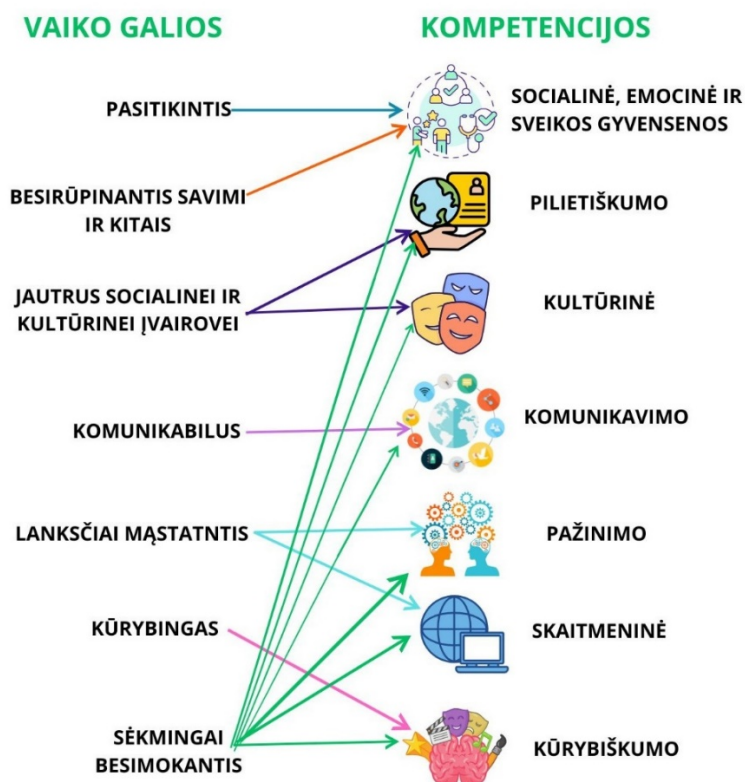
Vaiko pasiekimų vertinimas užtikrina kiekvieno vaiko visapusišką raidą, nuoseklų mokymąsi ir sėkmingą perėjimą iš vienos ugdymo pakopos į kitą. *Pasiekimų vertinimo procesas* padeda mokytojams ir švietimo pagalbos specialistams geriau pažinti kiekvieną vaiką ir numatyti jo ugdymo(si) perspektyvą, stebint, ką vaikas jau geba, ko ir kaip mokosi, kokia jo pažanga atskirose pasiekimų srityse, atskleidžiant potencialias jo galias ir švietimo pagalbos poreikį. Apie vaiko pasiekimus, ugdymo procese įgytus gebėjimus žinias ir supratimą bei nuostatas, sprendžiama iš vaiko kasdienės veiklos ir jos rezultatų. Mokytojai dokumentuoja ugdymo procesą, renka reikšmingus vaiko ugdymosi proceso ir pasiekimų įrodymus (stebėjimo medžiagą, nuotraukas, vaizdo įrašus ir kt.), analizuoja vaiko ugdymosi pažangą. Ugdymo(si) procesą jie planuoja atsižvelgdami į vaikų ugdymosi pasiekimus ir vaikų pažangos analizės rezultatus. Vaikų, turinčių specialiųjų ugdymosi poreikių, pasiekimus ir pažangą mokytojai vertina ir analizuoja kartu su pagalbos vaikui specialistais. Ugdymo pasiekimų vertinimo metodai: stebėjimas, pokalbis su vaiko tėvais, vaiko veiklos analizė, vaiko mintys, veiklos vaizdo įrašai, tikslingi darbeliai ir kt. Mokytojai vaiko pasiekimus stebi ir vertina nuolat, dokumentuoja mokslo metų pradžioje(rugsėjo-spalio mėn.) ir pabaigoje (balandžio-gegužės mėn.), planuoja individualius susitikimus su tėvais (globėjais) jiems patogiu laiku ir aptaria vaiko pažangą, gebėjimus bei numato tolimesnio ugdymo kryptis. Vertinimą mokytojas atlieka ir tada, kai pradeda dirbti su nauja grupe, kai vaikas pradeda lankytis įstaigoje. Informacija apie vaikų pasiekimus fiksuojama elektroniniame dienynė „Mūsų darželis“ esančiame vaiko pasiekimų apraše, kuriame pasiekimai aprašomi trumpais komentarais, nurodant ugdymosi pasiekimų sritį ir pasiekimų žingsnį, kurį yra pasiekęs vaikas, pasiekimų applanke, kuriame talpinami vaiko dailės ir kiti darbeliai, įdomesnės jo mintys, samprotavimai, žodinė kūryba, nuotraukos, rašytinės kalbos pavyzdžiai, įvairios vaiko veiklos stebėjimo aprašai, tėvų pastebėjimai, vertinimai, pedagogų refleksija apie vaiko pasiekimų lygį, daromą pažangą ir ugdymo perspektyvą. Vaikui pabaigus ikimokyklinį ugdymą, jo pasiekimų aprašas archyvuojamas elektroninio dienyno archyve. Vaiko aplankas tėvų pageidavimu gali būti atiduotas šeimai. Ugdymo proceso fiksavimas atliekamas vadovaujantis šia schema (4 pav.):

4 pav. Ugdymo proceso fiksavimo schema

Ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo(si) dermė bei tęstinumas

Vaikų ugdymo(si) dermę bei tęstinumą užtikrina ikimokyklinio ugdymo Programos ir Priešmokyklinio ugdymo programos svarbiausių ugdymo(si) principų atitiktis ir ugdymo(si) proceso kryptingumas – ugdymo(si) modeliavimas iš vaiko raidos ir ugdymosi perspektyvos, išskirtinis dėmesys žaidimo pedagogikai ir patirtiniam vaikų ugdymui(si). Taip pat ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo(si) tęstinumą užtikrina ikimokyklinio ugdymo(si) laikotarpiu plėtojamų pasiekimų sričių ir priešmokyklinio ugdymo(si) laikotarpiu plėtojamų kompetencijų dermė (5 pav.).

5 pav. Ikimokyklinio ugdymo(si) pasiekimų sričių ir priešmokyklinio ugdymo(si) kompetencijų dermė

PRITARTA

Kėdainių lopšelio-darželio „Žilvitis“
tarybos 2025 m. gegužės 5 d. posėdžio
protokoliniu nutarimu Nr. 2